



КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

У мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" — Рэспубліканская выстаўка твораў лаўрэатаў, стыпендыяў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі С. 2

Бібліятэчны менеджмент без прынцыпу "Ідзі і выконвай!" С. 13

Нацыянальная музычная: ёсць пытанні, а адказы? С. 6

3 установамі- "спажыўцамі" — у жорсткім ключы С. 10 — 11

Чаму пані М. сказала "Не!" Клубу-музею Чэслава Нэмэна? С. 4 — 5

"...Плінтус" — у Віцебску, выставачны бум — у Гродне? С. 8 — 9

ПА ВЕРСІІ МАЛАДЫХ ПРАФЕСІЯНАЛАЎ

У афармленні выкарыстана карціна Алесі Скарабагатай "Аўтапартрэт", якая прайшла "выпрабаванне" ўжо не адной прэстыжнай экспазіцыяй: апроч рэспубліканскіх паказаў работ уганараваных спецфондам Прэзідэнта твораў, было яшчэ і Трыенале сучаснага мастацтва ў Мінску.

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Неяк мне патэлефанавалі на мабільны тэлефон. Дзяўчына, якая прадставілася менеджарам, прапанавала папрацаваць Дзедам Марозам у адным з мінскіх рэстаранаў. Быў самы пачатак кастрычніка. Прадстаўнікі забавляльных устаноў пачыналі фарміраваць каманды з вядучых, Дзядоў Марозаў, Снягурак ды складаць немудрагелістыя праграмы перадсвяточных вечароў, каб стварыць настрой для наведвальнікаў. Многія акцёры адгукаюцца на падобныя прапановы, бо гэта дае магчымасць дадатковага заробку. А як ідуць справы ў тэатраў? Якімі спектаклямі, новымі ідэямі ці падыходам да арганізацыі святаў яны збіраюцца здзіць не толькі мала чаў, але і дарослага глядача?

Тэндэнцыі

Пракат Новага года: свята тэатральнага маркетынгу і... дэфіцыту?

Знайсці б неаезджаную п'есу

Добрых і глыбокіх п'ес — няшмат, а вось "сіропчыку"...

Мне здаецца, пасля пераезду ў родныя сцены Беларускай рэспубліканскай тэатр юнага глядача мае канчаткова займаць рысы нацыянальнага брэнда, паколькі гэта адзіная дзіцячая труппа ў краіне, якая працуе на беларускай мове. Сёлета з нагоды святаў яна рэпэціруе спектакль паводле п'есы

Ксеніі Драгунскай "Куды падзеўся снег?..". Ставіць яго актрыса тэатра Ганна Казлова (гэта яе другая рэжысёрская работа). Што прывабіла ў матэрыяле маладога рэжысёра? Дый і сам аўтар — няпросты для ўспрымання ды інтэрпрэтацый. Па словах Ганны Казловай, мастацкі кіраўнік тэатра Уладзімір Савіцкі прапанаваў знайсці неаезджаную п'есу. У Сеціве і адшукалі той матэрыял, над якім працуюць акцёры.

— Чырвонай ніткай праз спектакль праходзіць тэма экалогіі, — кажа Ганна. — Толькі вялікае жаданне, вера ў сваю мару ды, вядома ж, глядачы дапамогуць героям вярнуць свята ў горад. Мы рыхтуем вясель, чароўны гульнявы спектакль пра мару, да якой трэба ісці наперад! Ну, і, вядома, берагчы прыроду!..

Што прапануюць тэатры па-за Мінскам пад Новы год, а таксама пра адваротны бок "дацкіх" пастановак, чытайце на старонцы 3

Статус

Ці стане Мінск у 2017-м Кніжнай сталіцай свету?

Дадзенае пытанне абмяркоўвалася днямі ў Грамадскім прэс-цэнтры Дома прэсы. Сваім гледжаннем на гэты конт з журналістамі падзяліліся прадстаўнікі Міністэрства культуры і Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, кіраўніцтва Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, Беларускага фонду культуры, Саюза пісьменнікаў Беларусі, Дырэкцыі міжнароднага вяшчання Беларускага радыё...

Магчымасць надання беларускай сталіцы гэтага прэстыжнага статуса ўяўляецца даволі верагоднай. Мінск — буйны культурны цэнтр. І канкрэтна — цэнтр кнігавыдавецкай дзейнасці ды кніжнага гандлю. Тут праходзяць міжнародныя выстаўкі кніг, прапаганда чытання вядзецца праз бібліятэкі, структуры Саюза пісьменнікаў, сродкі масавай інфармацыі. Важную ролю кнігі ў жыцці грамадства прадэманстравалі маштабныя мерапрыемствы леташняга Года кнігі, якія прайшлі па ўсёй Беларусі. Ды і штогадовыя Дні беларускага пісьменства станюча ўплываюць на міжнародны імідж нашай краіны. Да таго ж, Беларусь дала свету нямала постацей, чыя геніяльнасць рэалізавалася праз кнігі самага рознага прызначэння: ад нацыянальнай "Бібліі" (Францыск Скарына) і Статута Вялікага Княства Літоўскага (Леў Сапега) да паэм Янкі Купалы ды прозы Васіля Быкава.

Дарэчы, адна са сталіц краін Садружнасці ўжо мела гэты высокі статус: прынамсі, Ерэван. Каштоўны армянскі досвед у набыцці статусу і правядзення прадугледжаных ім мерапрыемстваў вывучаецца сёння Беларуссю.

А вось заяўка Вільнюса на званне сусветнай сталіцы кнігі ў 2014 годзе была UNESCO адхілена. Чаму? Зараз прафесіяналы спрабуюць высветліць, каб "не наступіць на граблі", па якіх ужо прайшлі нашы суседзі. Нездарма журналісты запыталіся ва ўдзельнікаў прэс-канферэнцыі, што канкрэтна можа перашкодзіць Мінску атрымаць жаданы статус. На жаль, ёсць такія чыннікі: невялікі сярэд выдавецкай прадукцыі Беларусі праэнт кніг на беларускай мове і недастатковая колькасць перакладаў на яе літаратуры іншых краін. У гэтым напрамку нам яшчэ трэба парупіцца...

На прэс-канферэнцыі была выказана думка пра неабходнасць супольных намаганняў грамадства і дзяржавы для набыцця сталіцай прэстыжнага статуса, а таксама — пра відавочную карысць далучэння беларускай дыяспары да ўдзелу ў гэтай добрай справе.

П.В.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на

[facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kultura_by!

Ёсць пытанне!

У час выязной калегіі Міністэрства спорту і турызму, на якой, сярод іншых, абмяркоўвалася пытанне прыёму ды абслугоўвання гасцей Чэмпіянату свету па хакеі 2014 года, намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Анатоль Тозік выказаў меркаванне, што ў час Чэмпіянату варта перагледзець графік працы музеяў. Таксама віцэ-прэм'ер прапанаваў перагледзець звыклы фармат Ночы музеяў і праводзіць у час Чэмпіянату экскурсіі цягам некалькіх начэй у розных музеях. Мы звярнуліся да кіраўніцтва шэрагу сталічных музеяў, каб даведацца, як установы рыхтуюцца да ўдзелу ў культурнай праграме Чэмпіянату.

Спорт плюс музей = ...

Надзея УСАВА,

намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі па навуковай рабоце:

— Агучваць спіс навацый, якія мяркуюцца здзейсніць для лепшага абслугоўвання гасцей Чэмпіянату свету па хакеі, пакуль зарана. Пэўныя пазіцыі яшчэ ўдакладняюцца. Магу паведаміць, што падрыхтаваны тэксты на чатырох мовах для аўдыягідаў, неўзабаве будуць набыты і самі аўдыягіды. Творы экспазіцыі, акрамя шылдачак, атрымаюць QR-коды. Экспазіцыю плануецца абнавіць на чвэрць. Будзем шукаць магчымасці для рэкламы музея, скажам, на гарадскім транспарце. Пашырыцца асартымент сувеніраў. Мы згодны, што было б някэпска, каб музейныя работнікі, якім давядзецца кантактаваць з замежнымі гасцямі, авалодалі, хаця б на ўзроўні побытавай лексікі, англійскай ці якой іншай мовай. Але такое навучанне трэба арганізаваць ды аплаціць, а ў музейным бюджэце на гэта грошы не прадугледжаны...

Святлана ЛАКОТКА,

дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту:

— Цікаваць да нашага музея з боку замежных турыстаў — натуральная. Вясковая культура ўвасабляе нацыянальную адметнасць. Тое, што для нас — натуральна, для замежніка — экзатычна. На гэтай акалічнасці і збіраемся рабіць акцэнт. Паколькі ў час Чэмпіянату гасцей з замежжа чакаецца больш, мы распрацоўваем для іх спецыяльную экскурсійную праграму. Яна грунтуецца на праграме наўзнай, але мае адметнасці. Дзеля нагляднасці скарыстоўваюцца сучасныя тэхналогіі, інтэрактыўныя сродкі. Напрыканцы экскурсіі — дэгустацыя страў нацыянальнай кухні...

Алег РЫЖКОЎ,
дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь:

— На час Чэмпіянату плануем выставачны праект, прысвечаны гісторыі развіцця спорту. Для яго будуць скарыстаны фонды і рэчы з прыватных калекцый. Прымам дапамогу ад людзей творчых прафесій — скажам, мастакоў і фотаграфістаў. Збіраемся задзейнічаць музейны дворык. Для людзей гэта было б вельмі зручна, бо мы знаходзімся ў цэнтры горада. Там маглі б экспанавалася здымкі альбо дэманстравацца фільмы на тэму спорту. Зараз музей працуе да 19-й гадзіны. Думаем, як на час Чэмпіянату арганізаваць працу ўстановы да 22-й — 23-й...

Алена ЛЯШКОВІЧ,

дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы:

— Якраз у час Чэмпіянату ў нас будзе праходзіць выстаўка з Калінінградскага музея "Тайны Бурыштынавага пакоя". Прыпадае на перыяд спаборніцтва і Ноч музеяў. Я мяркую, што замежным гасцям Музей Купалы можа быць цікавым. Каб зразумець краіну, трэба хаця б ў агульных рысах азнаёміцца з яе літаратурай ды мастацтвам. Купала, як вядома, перакладзены амаль на сто моў свету. Мы збіраемся кожнаму наведвальніку ўручаць паштоўку з выявай Песняра і радкамі з ягоных твораў на мове краіны, адкуль прыехаў госць...

Зінаіда КАМАРОЎСКАЯ,

дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа:

— Будзем браць удзел у Ночы музеяў. Акрамя таго, пад Чэмпіянат зладзім выстаўку "Спорт у жыцці Міцкевічаў": гаворка пойдзе не толькі пра спорт, але і, шырэй, — пра здаровы лад жыцця, прыхільнікам якога быў Колас. Тымі ж прынцыпамі кіраваліся ў жыцці і ягоныя дзеці. Гэта ў чымсьці нечаканы погляд на асобу Коласа, разам з тым — цікавыя штрыхі да вобраза класіка. І, спадзяюся, гэта будзе цікава не толькі беларусам...

Лідзія МАКАРЭВІЧ,

дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры:

— Наш музей у згаданы час будзе закрыты на ремонт. Калі будаўнікі здолеюць да пачатку Чэмпіянату давесці да ладу частку экспазіцыйных плошчаў, мы маглі б зладзіць на ёй для замежных гасцей выстаўку твораў беларускай літаратуры, перакладзеных на мовы свету...

Аксана БАГДАНОВА,

дырэктар Музея-майстэрні Заіра Азгура:

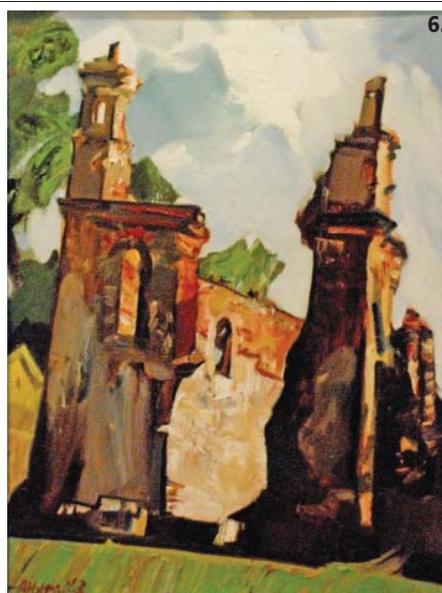
— Музей будзе працаваць у звыклым рэжыме. Нам прапанавана далучыцца да працы ў гарадскім асяроддзі. Мы можам распрацаваць турыстычны маршрут па Мінску для азнаямлення гасцей з мастацкай пластыкай. Такі праект прадугледжвае каардынацыю з Міністэрствам спорту і турызму. Пра падобную акцыю думалі даўно — зараз ёсць магчымасць яе ажыццявіць...

Цікавіўся Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

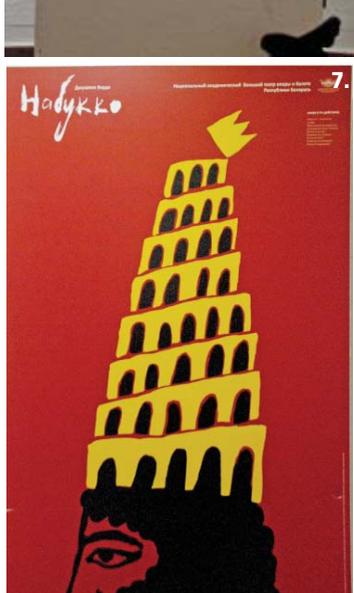


Фотасюжэт нумара

Па версіі маладых прафесіяналаў



У мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" — Рэспубліканская выстаўка твораў лаўрэатаў, стypендыятаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Прэзентуем у рубрыцы — некалькі работ з экспазіцыі аўтарства Алесі Скарабагатай (1), Арцёма Мядзведзева (2), Вольгі Мельнік (3), Аліны Гарохавай і Ксеніі Шэшкі (4), Мікалая Бацяноўскага (5), Ганны Конанавай (6), Ганны Русецкай (7).



(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

У сценах тэатра, дзе зараз ідзе рэканструкцыя, была Ёлачная зала, у якой праводзіліся навагоднія ранішнікі. Ці захавалася гэтая традыцыя ў Доме літаратуры, дзе тэатр арандуе пляцоўку?..

— Ранішнікі ў ТЮФ былі лепшымі ў горадзе, — сцвярджае Ганна. — Факт нашага часовага прытулку не зусім падыходзіць для правядзення ранішніка. І, тым не менш, дзяцей, якія прыйдуць у тэатр, чакае вясёлая гульнявая праграма. Мы не будзем парушаць традыцыю...

“Новы год — падстава для вартага спектакля”

Аднак Ксенія Драгунская — расійскі аўтар. А ці пішуць нашы, беларускія, драматургі творы, звязаныя з навагодняй тэматыкай? Якія яны, гэтыя п’есы, якога зместу і ўзроўню? Загадчыкі літаратурных частак тэатраў па сваіх службовых абавязках як ніхто іншы ведаюць пра стан драматургіі, у тым ліку дзіцячай. Сваімі ўражаннямі і думкамі дзеліцца загіт ТЮФа Жанна Лашкевіч:

— “Навагодняя тэматыка” ў тэатры — гэта часта пераўтварэнне вартага спектакля ў доўгі ранішнік з Дзедам Марозам, Снягуркай і выкраданнімі нейкага персанажа, праўда, без салодкіх падарункаў для гледачоў. Вядома, з “Ільва, вядзьмаркі і адзежнай шафы” Клайва Льюіса таксама можна ўтварыць навагодняе дзейства (і шмат гадоў таму нашаму тэатру гэта ўдалося). Ды лепш, калі Новы год у тэатры — падстава для вартага спектакля. Сёлетняя прэм’ера “Куды падзеўся снег?..” паўстала паводле добрага п’еса Ксеніі Драгунскай, і яе “навагодняя тэматыка” — нагода для важнай размовы пра свет, у якім мы жывём, пра горад і ягоных насельнікаў, нашых

Добрых і глыбокіх п’ес — няшмат, а вось “сіропчыку”...

пра святога Міколу і пра тое, як святкуюць Нараджэнне Хрыстова ў розных краінах свету. Балазе ў адрэстаўраваным будынку тэатра для гэтых праграм аднаўляецца Ёлачная зала. А на сцэне з’явіцца спектаклі паводле Метэрлінка, Андэрсена, братаў Грым... Я не супраць Дзеда Мароза. Але ў тэатры саладжавая маска з бурачнымі шчокамі яму не дужа пасуе...

Прадстаўленні — раскуплены

А зараз звернем сваю ўвагу на рэпертуар лялечных тэатраў. Гродзенцы ў мінулым сезоне здзейснілі пераможны марафон са спектаклем “Пікавая дама”, саб-

Адміністратары тэатра пастараліся папрацаваць так, што большасць білетаў на прадстаўленні была раскуплена арганізацыямі яшчэ ў кастрычніку. Пачаўся навагодні марафон 17 снежня, а скончыцца ён 12 студзеня наступнага года.

“А пакуль працуем над пастаноўкай “Фаўст. Сны”...”, — дзеліцца планами Алег Жугжда. Пракат навагодніх прадстаўленняў наладжаны, як гадзіннікавы механізм. Чаму б не надаць пільную ўвагу сур’ёзнай і важнай працы?

Маладзечанцы з Мінскага абласнога тэатра лялек “Батлейка” кожны год прыдумваюць праграму.

— Галоўная тэма нашых прадстаўленняў — гэта Каляды і Новы год, — паведамляе галоўны рэжы-

У гэтым годзе галоўны герой прадстаўлення маладзечанскіх лялечнікаў — Карлсан, а сам інтэрактыў называецца “Штукарствы Карлсана”.

Прадаць свята — папоўніць бюджэт

Мне здаецца, з пункта гледжання тэатральнага маркетынгу, адна толькі назва кіталту “Штукарстваў Карлсана” здольная прывабіць многіх бацькоў, якія абавязкова захочуць прывесці дзяцей на гэты інтэрактыў. А яго поспех будзе залежыць ад таго, наколькі выканаўца ўжывецца ў той гарэзлівы вобраз і персанаж.

Колькі тэатраў — столькі поглядаў на стварэнне навагодняга прадукту (прабачце за гэтыя слова) — спектакль або прадстаўленне. Усюды ёсць свае асаблівасці, якія ўлічваюць рэжысёры труп.

Пераднавагодні час для большасці акцёраў — гэта магчымасць папрацаваць у вобразах Дзядоў Марозаў або Снягурак і выдатны спосаб папоўніць свой сціплы бюджэт. Таму яны ахвотна адгукваюцца на падобныя прапановы, пра якія я згадаў на пачатку агляду. Тэатры як бюджэтныя арганізацыі — не выключэнне. Планаваць паказчыкі трэба выконваць: фінансавыя, па колькасці гледачоў, па колькасці спектакляў.

Гэта той адваротны бок медалю, пра які не здагадваецца ды і не павінен ведаць маленькі гледач. Пераступаючы парог тэатра, ён мусіць ачунацца ў казачны свет, які прыдумаў рэжысёр-пастаноўшчык, а разыгралі артысты. А потым — атрымаць свой заветны падарунак ад сапраўднага Дзеда Мароза. І ён ні ў якім разе не павінен здагадацца, што гэты падарунак клататлівыя бацькі набылі ў краме і папрасілі акцёра, схаванага пад пазнавальнае футра і бараду, уручыць сыну або дачцэ.

Алег ЧЭЧАНЕЎ, акцёр, рэжысёр

Пракат Новага года: свята тэатральнага маркетынгу і... дэфіцыту?

суседзяў — катой, сабак, птушак, якіх трэба паважаць ды абараняць, пра прыроднае асяроддзе, якое так вымагае нашага чынага саўдзелу! У беларусаў свята — нагода папрацаваць душой (і наша мова гэта цудоўна адлюстравала). Такой працы вымагае Нараджэнне Хрыстова, таму і спектакль “Дарога на Віфлеем” С.Кавалёва ўжо колькі гадоў у нашым рэпертуары.

Безумоўна, добрых і глыбокіх п’ес пра гэтыя свята няшмат, але ёсць літаратура, якая абавязкова зробіцца драматургіяй! У планах тэатра — стварэнне тэатрализованай праграмы-распаведу пра беларускі языкніцкі пантэон,

раўшы мноства прызоў і дыпламаў на розных міжнародных і нацыянальных фестывалях. Цяпер яны ўзялі паўзу і прыступаюць да “навагодняга марафону”, як паведаміў галоўны рэжысёр тэатра Алег Жугжда.

— Па традыцыі, на сцэне тэатра гледачы ўбачаць навагодняе шоу — так мы называем гэты спектакль. Сёлета — “Таямніца Снежнай каралевы”. У нас так павялося здаўна: спачатку — спектакль на сцэне, а потым карагоды ў тэатрализованай форме ёлкі. Традыцыю мы не парушаем, таму ля ёлкі адбудзецца другое шоу: “Востраў навагодніх скарбаў”. “Два ў адным” атрымліваецца.

сёр тэатра Мікалай Андрэеў. — У нашым тэатры мы абралі форму інтэрактыўнага прадстаўлення. І кожны год выбіраем новага казачнага персанажа, напрыклад, Ката ў ботах або Чараўніка Смаградавага горада, які выступае ў якасці галоўнай дзеючай асобы і вядзе ўсю праграму. Чаму так? Узроставае аўдыторыя тэатра — гэта малыя ад двух да шасці гадоў. Яны хутчэй і ахвотней ідуць на кантакт з тым персанажам, які ім ужо знаёмы па казках, што паспелі ім прачытаць бацькі, або па мультфільмах, якія яны паглядзелі, — гэта псіхалогія малечаў, — дзеліцца сваімі назіраннямі галоўны рэжысёр.

Трэба абмеркаваць!

Гурт “Дразды” зняў кліп на песню “Сыплецца сляжы”. Прычым навагодняя кампазіцыя займела два відэаўвасабленні (а планавалася наогул тры!). Спачатку тэлегледачы ўбачылі (а прэм’ера першага роліка ў Інтэрнэце ўжо адбылася) версію ў чырвонай студыі, а бліжэй да Новага года — у белай. Праца над абодвума кліпамі вялася два дні. Іх рэжысёрам, апэратарам і аўтарам ідэй выступіў Аляксандр Шутаў. Карцінка атрымалася добрай, цёплай, усмешлівай, сямейнай, як і сам трэк. Яго музыка і тэкст пытанню не выклікаюць, як і сам ролік. Але паразважаць “з нагоды”, навошта выканаўца сёння здымае кліп, чаго ён ім хоча дасягнуць, ці ёсць у наш час попыт на кліпы ў тэлеканалах і публіцы, мы папрасілі людзей, якія, што называецца, “у тэме”. І тэзіс мой вось які: яшчэ гадоў дваццаць таму, апроч магчыма, нейкіх культурных місій кліпа як з’явы ў галіне сучаснай музыкі, а то і кінаіндустрыі, факт з’яўлення відэароліка ў артыста казаў пра цалкам канкрэтную мэту — раскрутка сінгла, альбома, самога выканаўцы. А якое сёння месца кліпа ў сістэме шоу-бізнесу?

Каму патрэбен сёння музычны кліп?

Віталь КАРПАНАЎ, лідар гурта “Дразды”:



— Апошнім часам не выпускаем сінглы без відэа. Я зразумеў некалі, што вельмі важна, каб меўся “поўны пакет”: песня, ролік і хаця б мінімальнае фотасесія. І не абавязкова ўсё гэта мусіць аказацца дарагім — галоўнае, каб “у тэму”!

Так, сёння кліп — гэта не тое, што было раней, калі артысту хапіла б і аднаго-двух кліпаў у год для падтрымання папулярнасці ці для таго, каб проста заявіць пра сябе. Сёння кліпы варта выпускаць не радзей, чым раз у два-тры месяцы: канкурэнцыя ў свеце шоу-бізнесу — шалёная. Да ўсяго, пэўны час таму кліп з’яўляўся сапраўды “маленькім кіно”, да працы над ім доўга рыхтаваліся, выціскаючы максімум, ну, і аддача была адпаведнай.

А што сёння? У нашай краіне музычнае відэа практычна няма дзе паказваць: ні па тэлевізары, бо практычна не існуе адмысловых праграм, што “круцяць” кліпы, ні ў Сеціве — тэматычных інтэрнэт-рэсурсаў ці тых, што аддалі б частку прасторы пад названы сегмент, таксама бракуе. (Наяўнае і па ТБ, і ў Сусветным павуцінні — бездапаможныя драбкі.) Яшчэ адзін фактар: кліпаў ад артыстаў цяпер мала хто чакае, бо эфект відэанавізіны ўжо не спрацоўвае.

Але, нават зважаючы на вышэйназваныя акалічнасці, ролікі патрэбны. І перш за ўсё — самім артыстам. На нашай эстрадзе ёсць паважныя зоркі, якія даўно займаюцца песеннай справай і не маюць ніводнага роліка! Яны сцвярджаюць, што кліп павінен быць альбо дарагім, альбо яго наогул не павінна быць. Але, на мой погляд, артыст мусіць тварыць, у тым ліку, і ў кліпмейкерстве. Бо гэта ж выдатна, калі і ён сам, і слухачы змогуць убачыць на экране “гісторыю паводле” песні!

Час сёння такі, што кавачкі сваё імя і сваю папулярнасць можа кожны, незалежна ад таго, ці мае ён музычную адукацыю. І няхай Інтэрнэт перапоўнены адкрытай халтурай, якая на сцэну і ТБ прарвалася, але ж там ёсць і тыя таленавітыя людзі, якім раней шлях да такіх рэсурсаў з розных прычын быў закрыты. Цяпер не патрэбны ніякія прэміі і званні, нават хіт-парады: напісаў песню, зняў крэатыўны сожэцік на яе, няхай і немудрагелісты, ды выклаў у Сеціва. “Выжыве” больш моцны і ўпарты. Вядома, добра, калі ён пры гэтым аказацца яшчэ і таленавітым...

Уладзімір МАКСІМКАЎ, прадзюсар:



— Вядома, пры класічнай мадэлі шоу-бізнесу кліпы патрэбны выканаўцу для таго, каб раскруціць прадукты: галоўныя хіты альбома, а ў канчатковым выніку і саму кружэлку — будучую ці наяўную. У нашых рэаліях артыст выпускае ролік, каб пра яго (артыста) даведаліся, альбо каб нагадаць пра сябе публіцы. Адсоль і цяперашняя якасць асноўнай масы беларускіх кліпаў: зняць як мага хутчэй за невялікія грошы. І тут ужо ўсё залежыць ад таго, наколькі крэатыўна працуе здымачная група, наколькі добрая кампазіцыя. А візуалізаваць яе сёння вялікай працы не складзе: дастаткова мець мабільны тэлефон, здольны здымаць, прасценны лічбавы фотаапарат, не занадта “наварочаны” камп’ютар з мінімальным наборам праграм. Ну, і паколькі цяперашняе тэлебачанне асабліва не мае патрэбы ў роліках, аддаючы перавагу павільённым перадачам, то і наша відэа распаўсюджваецца, перш за ўсё, у Інтэрнэце. (Нагадаю, нават такі першапачаткова спецыялізаваны гігант, як канал MTV, ужо даўно пераарыентаваўся на серыялы.) Ну а кліп “Драздоў” — яркі прыклад таго, пра што я казаў.

Быў час, калі нашы артысты з кліпмейкерамі рабілі ролікі, умоўна кажучы, пад Мілен Фармэр — “маленькае кіно” са скразным сюжэтам. Але і тады гэта рабілася не для таго, каб прадэманстравалі высокі мастацкі густ, а для “ўкідку” інфармацыі ў СМІ: мы, маўляў, знялі відэа за столькі долараў, і мэсэдж гэты азначаў: фінансава артыст сябе пачувае выдатна, на нагах стаіць цвёрда. Зараз жа паказчыкам фінансавай упэўненасці музыканта служыць тое, як часта яго запрашаюць на карпаратывы. Маральнае задавальненне яму прыносіць гэты факт, а не тыя ж магчымыя новыя ролікі...

Калі прагназаваць, дык мяркую, што тыя, хто хоча займацца сапраўднай творчасцю, будуць развіваць арыгінальнае відэа, прыдумваюць цікавыя хады, ажыццяўляць вар’яцкія, падавалася б, ідэі. Але, зноў жа, паўтарася, — не за вялікія грошы. А Саша Саладуха як здымаў сур’ёзныя — фінансава, творча, па нашых мерках, — кліпы, так і будзе тое рабіць, падтрымліваючы тым самым імідж галоўнага спевака краіны. Гэта нібыта банк, які кажа кліентам: я надзейны, сталы, мне можна давяраць сродкі.

Дарэчы, у мяне ёсць некалькі думак, як здымаць сёння бюджэтнае і эксклюзіўнае відэа. Звяртайцеся!..

Падрыхтаваў Алег КЛІМАЎ

Дзяжурны па нумары

"Бакшыш"

на Палессі не просяць

**Ілья СВІРЫН,**

рэдактар аддзела газеты "Культура"

Праблема сувенірнай прадукцыі з мясцовым каларытам у нас настолькі "ўелася ў скуру", што нават цяжка паверыць: ёсць у свеце мясціны, дзе гэтай індустрыі зашмат. Адпачынак у тых краях немінуча прыводзіць да думкі, што курс на камерцыялізацыю культурнага турызму павінен быць асцярожным.

Дзякуючы ўдаламу маркетынгу і геніяльнай бізнес-стратэгіі экзатычны некалі Егіпет стаў да нас значна бліжэй, пераўтварыўшыся ў сапраўдную "ўсесаюзную здраўніцу". Рэактыўнае развіццё турызму ў гэтай краіне павінна натхняць: літаральна за лічаныя гады прыфрантавая пустэльная тэрыторыя пераўтварылася ў квітнеючую курортную зону. А ў дадатак да мора — яшчэ і помнікі антычнасці. Але гаворка тут — пра тое, дзе гэтая стратэгія дае збой.

Перапраўляючыся ў Луксоры на заходні бераг Ніла, ты трапляеш у велічны Горад мёртвых — вялізны антычны некропаль. Як толькі турыстычны аўтобус спыняецца ля Даліны цароў, яго, бы мухі, абляпляюць гандляры сувенірамі. Гэта не дзятва, а паважнага веку мужчыны, што зусім не замінае ім істэрэчна крычаць нешта кшталту "Всёго два долляр", сунучы табе пад нос якую-небудзь алебастрвую котку.

З цяжкасцю прадзіраючыся цераз натоўп котак, ты рушыш да музейнай брамы. Адзіны шлях вядзе праз сувенірны рынак, гэтым разам ужо афіцыйны. Прадаўцы тут упарта імкнуцца перакрычаць "нелегалаў", у тваіх вушах звяніць, у вачах мільгаціць, і ад сто трынаццатай коткі ты адмаўляешся ўжо зусім недыпламатычна.

Урэшце, ты трапляеш на тэрыторыю музея, спадзеючыся, што ўвесь гэты бестыярыі застаўся за спінай. Кіроўца электрацягнічка ветліва прапануе табе прысесці побач з ім, ты рашуча адмаўляешся ды абіраеш іншае месца, такое самае. Бо ўжо ведаеш: калі нехта табе тут нешта прапануе, няхай нават зусім непатрэбную дробязь, робіцца гэта выключна дзеля таго, каб потым стрэці "бакшыш".

Вось і наглядчык адной з фараонаўскіх грабніц упарта суне камусьці з турыстаў ліхтарык — хаця ўсё добра відаць. Гэты музейны служка не надта пераймаецца тым, што цяпер робіцца ў яго за спінай — у стапяцідзесяціметровым драмасе, спярэжчаным паліхромным жывалісам векам у тры тысячгагоддзі. Ён тут перадусім для таго, каб загрэбці свой "долляр".

Уражаны даўніной, ты выходзіш з грабніцы на сонечнае святло... і адразу перад тваім носам апынаецца чарговая алебастрвая котка. Пытанне, якім чынам яна тут апынулася — на тэрыторыі музейнага помніка са Спіса UNESCO, — можна нават не задаваць.

Натуральна, гэта яшчэ не ўсё. Наступны пункт экскурсіі — "музей традыцыйных рамёстваў", які месціцца ў павільёнчыку з бляхі. Яго "супрацоўнік" доўга тлумачыць, чым адрозніваюцца "сапраўдныя" коткі ад таго шырскажыву, які табе толькі што ўцяхвалі. Потым спрабуе ўцяхаць свой тавар і ўрэшце — просіць "бакшыш".

Праблема сувенірнай прадукцыі з мясцовым каларытам у нас настолькі "ўелася ў скуру", што нават цяжка паверыць: ёсць у свеце мясціны, дзе гэтай індустрыі зашмат.

Табе млосна, ты моўчкі выходзіш з музея і запальваеш цыгарэту. "Супрацоўнік" рушыць за табой і просіць падарыць яму запальнічку. Звычайную пластмасавую запальнічку, якая каштуе капейкі. Але калі задацца мэтай выцягнуць з турыста ўсё, што толькі можна, не выпадае грэбаваць нічым.

І ў гэты час мне прыгадаўся адзін эпізод з камандзіроўкі: мы ехалі на добрым джыпе па пыльнай гравейцы праз глухую палескую вёску. Кіроўца спыніўся ля купкі бабулек "на прызбе" адной з хат ды папрасіў прадаць пару яблычкаў, каб пачаставаць гасцей.

Далейшыя падзеі нагадвалі сцэну з якой камедыі. Пасля таго, як мы атрымалі яблычкі, кіроўца выскачыў з машыны ды ўступіў з бабуляй "у рукапашную", сілячыся ўперці ёй грошы. Ды, нягледзячы на розніцу ва ўзросце ды вагавых катэгорыях, перамога была за бабуляй. Не ўзяла — і ўсё тут!

Заробкі ў нашых музейных супрацоўнікаў, мякка кажучы, "не зусім". Але паспрабуйце ўявіць, каб нехта з іх папрасіў у турыста "долляр"! Адпаведна, хоць у нас няма Чырвонага мора, лета амаль круглы год ды антычных помнікаў, нейкімі "рэсурсамі" мы ўсё ж не абдзелены. І галоўнае — іх не страціць. Бо іначай мы страцім павагу сярод гасцей — не толькі да сябе, але і да сваёй краіны.

Што ж да сувеніраў... Думаецца, кожны турыст не адмовіцца забраць з Егіпта пару-тройку котак або сфінксаў — гэта такая ж "мясцовая фішка", як матрошкі ў Расіі. Але калі статэткі яму сунуць пад нос ды крычаць на вуха...

Пра тое, чым славіцца вёска Старыя Васілішкі, чытачам "К" ужо, мабыць, не трэба тлумачыць. 9 снежня там упершыню пабывалі найбліжэйшыя сваякі яе найзнакамітага ўраджэнца Чэслава Нэмэна — ягоная ўдава Малгажата і дачка Наталля, якія ўзялі за прозвішча псеўданім музыканта.

Консул Генеральнага консульства Рэспублікі Польшча ў Гродне Веслаў Раманоўскі, які непасрэдна ініцыяваў гэты візіт (а разам з ім — і шыкоўны канцэрт Наталлі Нэмэн з гуртом, пра што мы пісалі ў мінулым нумары), збіраўся зладзіць "сентыментальнае перадкаляднае падарожжа на радзіму". Аднак атрымаўся ўсё трохі іначай...

"Пірацкі" музей

Па ўсім было відаць, што Малгажата і Наталля Нэмэн спланавалі гэты пункт прабывання на Беларусі загадзя. Яшчэ па дарозе з Гродна журналістаў папярэдзілі: першую гадзіну ў хаце Выдзжыцкіх — сапраўднае прозвішча нашага земляка — сваякі правядуць самамоце, фатаграфаванне іх у гэты час катэгорычна непажадана...

Аднак рэгламент візіту адразу скамецьўся да непазнавальнасці. Ля сціплай хаткі ў Старых Васілішках консульскі картэж ужо чакала цэлая пloidма цікаўных. Аператары тэлеканалаў ладавалі камеры, а жыхароў вёскі гэтая падзея тым больш не магла абмінуць: не так і часта тут падзеі здараюцца.

— О, чуеш, як наш Воўка па-вумнаму гаворыць! — узрадаваўся адзін з іх, калі загадчык клуба-музея Уладзімір Сянюта прывітаў гасцей на беларускай мове. — І добра ж у яго палучаецца!..

Затым мясцовыя дзвучаткі праспявалі нэмэнаўскі "Дзіўны гэты свет", пасля гасцям уручылі сціплыя самаробныя падарункі, былі і розныя ўрачыстыя прамовы... Карацей, сцэнарый сарваўся — канчаткова і незваротна. Толькі значна пазней, калі ліміт часу быў амаль вычарпаны, сваякі легенды здолелі хаця б на дзесьці хвілін адбіцца ад старонняй публікі ды зачыніцца на кухні, якая ацалела збольшага ў "тым самым" выглядзе.

Наталля Нэмэн не выглядала стомленай пасля ўчарашняга канцэрта, застаючыся гэткай жа сціплай ды адначасова эмацыйнай, якой бачылі яе на сцэне. Ахвотна дзялілася сваімі ўражананнямі: "Я ўяўляю маленькага Чэска, які румзае, каб яму змянілі пляюшку... Альбо першыя ўрокі на фартэпіяна, якія давала яму цёця...". Ахвотна пазіравала перад фатаграфамі з тымі ботамі, якія некалі вырабляў бацька будучай зоркі Антон Выдзжыцкі і якія цудам ацалелі дзесьці на гарышчы яго суседзяў (на сёння апошняе — адна з асноўных крыніц папаўнення экспазіцыі). Ахвотна пагадзілася на "шэфскую дапамогу" ў выглядзе майстар-класаў для мясцовай дзятвы. А калі вясцоўцы папрасілі

Калі "Чэслаў Нэмэн" — таварны знак, дык аднавяскоўцам дзеля захавання памяці "ўжываць" яго непажадана?

ле заспяваць на ганку касцёла, без ваганняў пачала "Час як рака" — акурат тую песню Нэмэна, дзе ёсць радок "Да дзён дзяцінства вяртаецца мая думка...". І гэта не зважаючы на сівер, што прадзіраў ледзь не да костак!

Пані Малгажата паводзіла сябе зусім іначай.

— Такі вялікі творца, і такі маленькі дамочка! — падзялілася яна са мной сваімі ўражананнямі. — Зважаючы на маштаб ягонага таленту, тут мусіў з'явіцца цэлы палац!..

Так, музейчык пакуль вельмі сціплы, але ж зроблены ён сапраўды "з любоўю" — і збольшага менавіта на грамадскіх пачатках. Мусіць, ніводная падобная ўстанова на Беларусі не можа пахваліцца такім актыўным апякунскім саветам — вядома, у адносных маштабах. Група мінскай інтэлігенцыі, нефармальным лідарам якой можна назваць сцэнарыстку Веру Савіну, робіць усё магчымае, каб памяць пра Нэмэна жыла на ягонай радзіме. Ініцыятыву па меры сіл падтрымлівае Шчучынскі райвыканкам.

І толькі дзякуючы гэтаму супрацоўніцтву дом Выдзжыцкіх быў уратаваны ад гнілі ды шашалю — яшчэ парадальна нядаўна ён стаяў закінуты ды безгаспадарны. Воляй лёсу, гаспадар знайшоўся: Уладзімір Сянюта, які раней кіраваў і паспяхова саўгасам, і тутэйшым сельсаветам, мае не толькі арганізатарскую жылку, але і любоў да гісторыі свайго краю.

Натуральна, "апекуны" музея сабраліся ў Старых Васілішках, каб стаць сведкамі гістарычнага моманту. Уладзімір Сянюта засмажыў з той нагоды індыка (кажа, што менавіта па мясцовых рэцэптах). Усе разлічвалі на нейкае чалавечае паразуменне — і дапамогу экспанатамі. Вядома, тымі, якія маюць выключна гістарычную, а не матэрыяльную каштоўнасць: скажам, фотаздымкі альбо асабістыя рэчы з гардэроба спевака. Ну калі не знамяціты капляюць, дык хоць якую насоўку — за ўсё былі б удзячныя. Бо экспазіцыя клуба-музея папаўняецца выключна за кошт такіх падарункаў — ніякіх мэтавых сродкаў на гэтыя мэты ніхто не выдаткоўвае.

Але індык так і не быў з'едзены, у дапамозе было адмоўлена, а пані Малгажата нават не пакінула свайго запісу ў гасцявой кнізе — выключна дзеля прышчыпу.

— Я бачыла тут пірацкія запісы, — патлумачыла яна. — Сам Чэслаў Нэмэн быў бы супраць такога музея.

Права на земляка,

На грамадскіх пачатках

Апошняе, на жаль, ужо не правеш. Што ж да пірацкай прадукцыі... Па словах Уладзіміра Сянюты, музей распавядае перадусім пра той перыяд, які датычыцца менавіта "тутэйшага" жыцця Чэслава Выдзжыцкага, калі ніякіх дыскаў ён не выпускаў. Зрэшты, плыткі таксама ёсць у калекцыі: часам іх дораць наведвальнікі. Але спраўдзіць гэтыя рэлізы на "кантрафактнасць" бывае даволі складана. Тым больш, тут не заўсёды можа даць рады нават польскі суд, куды нярэдка звяртаецца са сваімі пазвамі пані Малгажата — руплівая аберагальніца спадчыны мужа.

Да таго ж, не зусім зразумела: ці грэх выстаўляць у музеі пірацкія дыскі? А як жа тады, скажам, самаробныя кружэлкі "на рэбрах", якія даўно ўпісаліся ў многія музейныя экспазіцыі, прысвечаныя савецкаму перыяду? Няўжо гэтыя ўнікальныя артэфакты сваёй эпохі належыць утылізаваць толькі з той прычыны, што Элвіс Прэслі або Чак Бэры не атрымлівалі з іх продажу свае "рояліці"?

Вядома, калі б той самы клуб-музей стварыў пад сваім дахам завод па выпуску пірацкай прадукцыі ды гроб рыдлёўкай грошы (што ў век "торэнтаў" падаецца ўжо амаль немагчымым), прэтэнзіі да яго былі б цалкам матываваныя. Пакуль жа ўстанова не зарабіла нават на ўласны дах — сродкі на капра-

Рэакцыя на рэдакцыю: якія артыкулы газеты чытачы

Да артыкула**"Хто мае права на спектакль?"**

№ 45

Александр Вергунов:

"...А на самой справе і мая вось гэтая рэпліка, і само ўзнятае пытанне даволі рытарычныя. І я разумею, што адказу дакаацца цяжка... Проста, з узростам, мабыць, пачынае надакучаць месніцтва, "вась-вась", пры гэтым выключваючы галоўную дзеючую асобу — гледача, або спажывца, калі жадаеце... Хочацца, каб успомнілі людзі, што не для сябе жывём, не для сябе працуем у гэтай прафесіі. Але, зноў-такі, у сувязі з узростам і назапашаным досведам, не веру я ў канструктыўнасць. Так... Ну, сказаў і сказаў. І добра. Памятаеце, як у вагантаў: "...Голас пачуеце вы сёння абуранага ў пустыні". А з іншага боку, вось уявіце сабе, напрыклад, Савіцкі напісаў у свой час карціну, музей набыў гэтую карціну, праз дзень аўтар прыйшоў у музей, адсунуў людзей на экспазіцыі, дастаў фарбы — і давай перамалёўваць твор... Смешна? А для тэатра — гэта норма.))) А калі за сем месяцаў (!!!) рэжысёр не здолеў зрабіць паўнавар-

тасны прадукт, дык чаму гэта трэба працягваць уперэмешку з эксперыментамі над глядачом? Ай, сумна ўсё гэта... і непрафесійна. Таму і сказаў я. Так, толькі каб вызначыць сваю пазіцыю ў стаўленні да халтуры і прыстасавання. Інакш і назваць гэта цяжка.))) Прабачце ўжо, што і тут з негатывам. Больш не буду. Але і на такія спектаклі не клічу..."

Mihail Kaminski:

"Раней глядач быў адекватны, хадзіў на прадстаўленні з памідорамі. Цяпер глядач гуляе ў інтэлігентнасць і шукае вялікі сэнс..."

Да артыкула "Без гаспадарчай групы я не гаспадар"

№ 47

el:

"Гэтыя пытанні даўно наспелі, але адрасата знайсці не могуць, дзякуй газеце "Культура". Кіраванне — гэта эканоміка, менеджмент, кадры ды іншыя гаспадарчыя пытанні, але ніяк не ўдзел у мерапрыемствах..."

монт, якога патрабуе дом амаль стогадовай даўніны, збіраюцца “всем миром”. Як паведаміў Уладзімір Сянюта, сабралі ўжо мільёнаў 25, але для таго, каб накрыць хату аўтэнтчнай гонтай, усё яшчэ не хапае. Рупліўцы з Мінска выступілі з ініцыятывай правядзення дабрачынных канцэртаў, падаахвацілі да гэтай справы многіх вядомых беларускіх музыкаў. Але распачнуцца імпрэзы толькі па завяршэнні яшчэ аднаго рамонту — Шчучынскага РДК, што мае стаць для апошніх пляцоўкай.

Адным словам, клубу-музею і без аўтарскіх правоў праблем хапае, а тут яшчэ і такія прэтэнзіі... Як вядома, удава Чэслава Нэмэна зарэгістравала імя легенды ў якасці гандлёвага знака і раўніва рэгуле на ўсе замахі на яго. Што праўда, судовыя выракі ў Польшчы не заўсёды на яе карысць, але... у кожным разе! Паўторымся: клубу-музею патрэбны не новыя праблемы, а вырашэнне ўжо існых.

Як варыянт агучвалася прапанова пераназваць установу ў гонар Чэслава Выджыцкага — мабыць, гэтак прозвішча яшчэ ніхто не пераўтварыў у “trade mark”. Але хочацца верыць, што да такіх крайнасцей справа ўсё ж не дойдзе.

— Наступным разам прыедзем сюды ўпотаўкі, нікому нічога не скажам! — паабяцала на развітанне пані Малгажата. Магчыма, тады і ўдасца

жыцца. А вось адпачыць у вёсцы толкам няма дзе: уся турінфраструктура прадстаўлена хіба аўтакрамай, ды і тое — некалькі разоў на тыдзень.

Айчынная заканадаўства ў сферы аграрызму дазваляе прапанаваць нешта шматкроць большае таму шчыраму прыхільніку Нэмэна, які цягнуўся сюды за многія сотні кіламетраў. Пажыць у такой самай хаце, падыхаць тым самым паветрам, пакаштаваць тых самых страў, якія некалі гатавала Ганна Выдрыцкая, павудзіць рыбу ва ўлюбёных мясцінах самога Чэсіка, пачуць пра яго мноства “апакрыфічных” гісторый... І такая эксклюзіўная праграма можа доўжыцца не адзін дзень.

Балазе вясковы ландшафт тут мала змяніўся з часоў дзяцінства легенды — у адрозненне ад суседняга мястэчка Васілішкі, якое пераўтварылася ў сучасны прэзентабельны аграгарадок. Усё тое ж самае, нават людзі... Ну а распавядаць пра сваіх суседзяў не забараняе ніводзін закон у сферы аўтарскага права.

Застаецца хіба адно пытанне: хто ж здолее торкнуць за гэты рычаг, каб зрушыць воз праблем?

Уласна, удава і дачка Чэслава Нэмэна прыехалі на Беларусь у вельмі спрыяльны час — нібыта спецыяльна, каб

нагадаць нам пра 75-я ўгодкі вялікага музыканта, якія надыдуць ужо 16 лютага наступнага года. Ці стануць яны заўважнай падзеяй ў яго на радзіме? Адкаж пакуль даволі няпэўны — прынамсі, зважаючы на мінулую круглую дату, да якой наўрад ці дапасоўваўся савецкі штамп “краіна шырока адзначыла...”.

Вядома, нешта з нагоды юбілею мае адбыцца, і не толькі ў Старых Васілішках. Прыкладам, куратарская група фестывалю “Дах” плануе адрадыць традыцыю канцэртаў-трыб’ютаў Нэмэну ў мінскім Палацы мастацтва. Але... Падобна, гаворка зноў будзе весціся пра шэраг ініцыятыў асобна ўзятых энтузіястаў. Як падаецца, постаць юбіляра заслугоўвае большага — скажам, “асобнай згадкі” на тых вялікіх фестывалях, якіх штогод у нас ладзіцца нямала. Балазе ў канцэпцыю таго ж “Славянскага базару ў Віцебску” гэтая асоба ўпісваецца бадай ідэальна — ужо толькі за адну кружэлку рускіх песень, выпушчаную на Захадзе ў складаныя часы “халоднай вайны”, Нэмэну варта паставіць у рамках фэсту “нерукачынны помнік”.

Тым больш, “пад рукой” ужо ёсць апрабаваная на беларускім глядачы канцэртная праграма Наталлі Нэмэн. Ды і айчынным творцы маюць што да яе дадаць. Ёсць трыб’ют Нэмэну, удзел у стварэнні якога бралі аркестр “Капрыз”

На маю думку...

Нямоднае? Схадзіце на “Харошкі”!



Павел СЫРЫЦКІ, ІТ-менеджар

Нярэдка беларусы не шануюць сваю нацыянальную культуру. Як мінімум — ставяцца да яе з насцярожанасцю. Як максімум — нават з пэўнай пагардай. Гэта з’ява, лічу, парадаксальная. Паспрабуйце прыехаць у якую-небудзь каўказскую рэспубліку і выказацца без піетэту пра тамтэйшыя нацыянальныя танцы, спевы ды іншыя звычкі... Прычынай тое, што мясцовыя жыхары паважаюць свае традыцыі, праявы нацыянальнай ідэнтычнасці. І гэтая павага — не толькі на словах, але і на справе.

Да чаго гэта я? Мне пашанцавала: я ўпершыню апынуўся на вялікім канцэрце Заслужанага харэаграфічнага ансамбля “Харошкі” з новай праграмай “Запрашаем на вяселле!”. З дзейнасцю выдатнага калектыву я трошкі знаёмы ўжо некалькі гадоў, але вось канцэртнае выступленне атрымалася наведзець упершыню.

Адразу невялікага выснова: гэта было свята, свята эстэтычнага задавальнення, свята стварэння чужога. Гучыць пафасна, але, запэўніваю вас, праўдзіва.

Я не вялікі спецыяліст у харэаграфіі, але дазволю сабе выказаць колькі каментарыяў з залы.

На дзіва пазітыўнае выступленне. Ніводнага “незадавальнення” пад час канцэрта. Гэта сапраўды надзвычайная рэдкасць. Я часта наведваю культурныя мерапрыемствы і абсалютна ўпэўнены ў апошнім тэзісе. Сакрэт прасты: дзівосны талент і бездакорны прафесіяналізм.

Энергетыка. Не, у корані няслушна: шалёная энергетыка! Паўтаруся, я — не знаўца харэаграфіі, і ў пэўнай ступені знаёмы з ёй, у асноўным, па маладзёжных фестывалях. На іх, як правіла, запрашаюць калектывы брэйк-данса са спадарожнымі выкрутасамі прадстаўнікоў гэтай субкультуры. Дык вось, у плане энергетыкі ўсе тыя брэйкеры і блізка не стаяць да таго відовішча, якое я бачыў у “Харошак”. Асабліва гэта датычыцца фіналу. Сакрэт той жа: дзівосны талент і бездакорны прафесіяналізм.

Урэшце, для многіх беларусаў усё апісанае мной з’яўляецца нямодным, нецікавым, некрэатыўным. Хто вінаваты?

Вакальная трупа і музычны калектыв гучалі на вельмі высокім узроўні. Так! Нікай фанаграмы, увесь акампанемент — жывы. Харэаграфічныя нумары перамяжоўваліся вакальнымі кампазіцыямі. І, паўтаруся, другое ні ў чым не саступала першаму. Прыемным адкрыццём для мяне стала акапэльная аранжыроўка беларускай народнай песні “Туман ярам”, раскладзенай на шэсць галасоў. Фантастычная поліфанія!

Яшчэ адно адкрыццё — выступленне салістак-цымбалістак з тэмай на народную песню “Ты ж мяне падманула”. Я мноства разоў чуў гучанне цымбалаў у аркестры, але неяк не даводзілася слухаць сольныя выступленні.

...Пад час канцэрта злавіў сябе на сумнай думцы, што ансамбль “Харошкі” сёння з’яўляецца практычна адзіным захавальнікам беларускай народнай і свецкай харэаграфічнай культуры. Пранікненне ў глыбіню стагоддзяў, аднаўленне даўно забытых танцаў і вялізная праца па папулярызацыі нацыянальнай культуры. Гэтая выкароўная праца выклікае шчырую павагу!

І, дарэчы, сапраўднае мастацтва павінна “выклікаць думкі”. Гэта адна з яго прыкмет, калі жадаецца, — падхваць людзей думаць.

Урэшце, для многіх беларусаў усё апісанае мной з’яўляецца нямодным, нецікавым, некрэатыўным. Хто вінаваты? Магчыма, “скрыня” (яна ж — тэлевізар), магчыма, хада гісторыі нашага народа ў XIX — XX стагоддзях...

А наведзець канцэрт гэтага бліскучага калектыву пад кіраўніцтвам народнай артысткі Беларусі Валянціны Гаёвой варта кожнаму. Гэты невялікі “подзвіг” стане вялікім крокам... Можна, і палюбіць гэты канкрэтны беларус сваё, роднае. Хоць трошкі.

Або Чаму пані М. сказала “Не!”

дасягнуць паразумення — або хаця б проста разумення. Адэкватнага разумення дадзенай сітуацыі.

Усё тое ж самае...

Шпацыруючы звыклым для Выджыцкіх маршрутам — ад хаты да шыкоўнага неагатычнага касцёла — пані Малгажата здымала сваёй люстэркавай камерай закінутыя хаты на вясковай вуліцы, адбываючыся ў той самы час ад тэлеаператара, які здымаў яе за гэтым заняткам з адлегласці прыкладна паўметра.

Пустых хат у Старых Васілішках даволі шмат, гэта адразу кідаецца ў вочы. Яно і зразумела: у часы дзяцінства Чэслава тут жыло каля 300 чалавек. Як распавёў Уладзімір Сянюта, адзін час нават быў свой духавы аркестр! Цяпер жыхароў — усяго 27. Тэндэнцыя зразумелая і несучасная. Але, у адрозненне ад іншых “неперспектыўных” вёсак, гэтая мае той рычаг, які здатны змяніць накірунак няўмольнай плыні ракі часу.

Нягледзячы на сціпласць клуба-музея, наведвальнікі туды прыязджаюць рэгулярна — натуральна ж, выключна сваім ходам. І з Гродна, і, тым больш, з Мінска дабірацца даволі далёка, можна і здаро-

Індык так і не быў з’едзены, у дапамозе было адмоўлена, а пані Малгажата нават не пакінула свайго запісу ў гасцявой кнізе — выключна дзеля прынцыпу. — Я бачыла тут пірацкія запісы, — патлумачыла яна. — Сам Чэслаў Нэмэн быў бы супраць такога музея...

Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта, а таксама знакамітыя Уладзімір Ткачэнка, Валерый Дайнэка ды Пётр Ялфімаў. Праўда, ён так і не быў выдадзены, а вось рэліз альтэрнатыўных музыкантаў у гонар Нэмэна адбыўся толькі ў Інтэрнэце.

А ўжо пасля ад’езду польскіх гасцей мінскі дызайнер і мастак Аляксандр Азончык прадэманстраваў у клубе-музеі свае творы відэарту — візуальныя асацыяцыі, выкліканыя песнямі Чэслава Нэмэна. Працуе гэты аўтар няспешна і ўдумліва, таму вынік папраўдзе ўражае сваёй глыбінёй.

Вядома, у гэтым і падобных выпадках немінуча паўстане пытанне тых самых аўтарскіх правоў. Але, хочацца верыць, яно ўсё ж вырашальнае — няхай і не на ўзроўні сельскага клуба-музея. Тым больш, сама пані Малгажата неаднаразова заяўляла, што ставіць за мэту не столькі атрымаць дывідэнды, колькі абараніць памяць музыканта-перфекцыяніста ад няжаснага прадукту, пазначанага яго імем. І ў гэтым ейныя памкненні можна толькі падтрымаць.

Ілья СВІРЫН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Шчучынскі раён — Мінск

каментуюць у сацыяльных сетках і на сайце kimpress.by?

Да артыкула “Карпаратыўныя музеі: закон іх не згадвае...”

№ 48

Ales Susha:

“Як і прыватныя (хатнія) бібліятэкі, якія паводле закону бібліятэкамі называцца не могуць. Бібліятэка — гэта ўстанова. Таму і бібліятэка Радзівілаў у Нясвіжы паводле Закону “Аб бібліятэчнай справе ў Рэспубліцы Беларусь” — ніяк не бібліятэка”.

Да артыкула “Якія праблемы стаяць перад піяршчыкамі сферы культуры?”

№ 48

Канстанцін:

“Наша культура не піяршыцца наогул у плане этнаідэнтыфікацыі. Пагаджаюся са спадаром Івашыным наконт грамадскіх ініцыятыў: усё ў іх проста і прымаляна. Але размах не той, не раўнуе, як дэкабрысты. Тут патрэбен дзяржаўны размах... Сапраўды, як казаў Прэзідэнт, не

хапае КАДРАЎ. Паглядзіце, сёння большасць кадраў працуе з аглядкай, “каб чаго не здарылася...”. Таму лепш не заўважаць новых плыняў, але не заўважаць ужо немагчыма. Тут патрэбны глабальныя нацыянальныя праекты, якія будуць успрымальнымі і для простых людзей. Вось дзе разгон для піяршчыкаў ад культуры!”.

Да артыкула “Пра людскасць, любоў і каханне”

№ 48

Yuliya Kachan:

“Прачытала, быццам музыку паслухала. Дзякуй!”.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне пра тэма нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркуйце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kultura_by/

Клянуся айчынным шоу-бізнесам, ізноў я адправіўся на цырымонію ўзнагароджання Нацыянальнай музычнай прэміяй, каб напісаць пра яе ў найвышэйшай ступені, а выйшла... бадай, як заўсёды. Урэшце, публіка, якая сабралася 16 снежня ў Палацы Рэспублікі, дзе і падвядзіліся вынікі 2013-га ў сучаснай беларускай музыцы, і тэлегледачы, каму яшчэ пакажуць мерапрыемства, напэўна, будуць задаволены "карцінкай", "упакоўкай" шоу: яно і сапраўды з кожным годам становіцца ўсё лепшым, больш "спотрыбельным". Несумненна, хто-сьці абавязкова пагодзіцца з вынікамі, хтосьці — не. І ўсё гэта — нармальна. Ды вось, адчуванне свята за кулісамі дзейства ўнікала спарадычна, калі там з'яўляўся новаспечаны лаўрэат і яго віншавалі — кожны ў меру ўласнай шчырасці. А так артысты давысвятлялі адносіны з арганізатарамі, дзяліліся (ва ўсялякім выпадку, са мной) крыўдамі на іх, асобы ж, набліжаныя да заснавальнікаў праекта (Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і канала "СТБ"), казалі пра далёка не заўжды карэктнае стаўленне саміх музыкантаў. Карацей, пэўнай аналітыкай, асабістымі назіраннямі ды зацемкамі з закулісся я вас і пазнаёмлю.

Тэлекарцінка будзе прыгожая. А што за ёй?

конкурсу) варта ўключыць у "спарборніцтва" на будучы год. Але ўжо з 2012-га, маўляў, — татальны кантроль, статыстыка, адсочванне ды іншае. Хутэй за ўсё, з песняй Афанасьевай — Алейніка — Быкавай так і адбылося. Такім чынам, "забытых" працягваюць перакідаць на наступны год і цяпер. Выказання б больш рэзка ў гэтым аспекце, але ж песня — такая, што было б несправядліва, калі, пры наяўнасці Нацыянальнай прэміі, яна так і засталася б неадзначанай. Ну а тое, што, па словах кампазітара, музыканта і прадзюсара Яўгена Алейніка, яго з сааўтарам — жонкай Юліяй, вакалісткай гурта "Aura" — не запыталі на гала-канцэрт, дзе іх жа твор стаў "Лепшай песняй года", мабыць, таксама варта аднесці да ліку непаразуменняў...

рыянты аўтэнтныкі самых розных краін (беларускай — па мінімуме), я расцэньваю як... А як, на самой справе, гэта расцэньваць? Як тое, што адборачная камісія пры вылучэнні ў спіс намінантаў для далейшай ацэнкі сябрамі журы "закрыла вушы"? Фаварытам жа выбралі аркестр і вакальны гурт Беларускага дзяржаўнага Заслужанага харэаграфічнага ансамбля "Харошкі".

І далей — без каментарыяў. "Лепшы поп-выканаўца" — Алена Ланская, "Лепшы аўтар музыкі" — Леанід Шырын і Юрый Вашчук, "Лепшы аўтар слоў" — Павел Берташ, "Лепшы аранжыроўшчык" — Святаслаў Пазняк, "Лепшая беларуская песня" — "Танчыць" (гурт "іі-іі"), "Лепшая песня (музычны альбом) для кіно, тэлебачання" — песня да



Нацыянальная музычная прэмія: палёт... які?

Трэцяя частка "Марлезонскага балета"

Напярэдадні падзеі СМІ задаваліся пытаннем, чаму, маўляў, сярод намінантаў не аказалася Макса Каржа — першага айчыннага выканаўцы, які сабраў аншлаг у "Мінск-Арэне"? Адказваю. Яму прапанавалася ўвайсці ў іх лік, але прадстаўнікі рэпера не змаглі дамовіцца з заснавальнікамі Прэміі, на якіх умовах гэта будзе зроблена: у буйнога артыста і запыты вялікія, ці не так?

Да таго ж, як высветлілася, дадзена ўзнагарода ў многіх музыкантаў не каціруецца (пакуль?). Не каціравалася яна нават у некаторых намінантаў: калі ім па сакрэце паведамлялі, маўляў, стары, Прэмію, на жаль, ты не атрымаў, але бачыць цябе ў зале хацелася б, артысты хуценька прыгадвалі, што менавіта на гэты дзень у іх прызначаны канцэрт. Такая вось павага, такая "вечная маладосць", якой незадавальненне ўласціва дэманстраваць адкрыта. Вось толькі несалідна неяк, калі жадаеце.

Іншым прэтэндэнтам тэрмінова неабходны быў манікюр, таму саўндчэк для іх прапанаваліся па-за чаргой, што выклікала зразумелую рэакцыю ў калег-чаргавікоў. Толькі Дзмітрый Калдун са спакоем індзейца глядзеў на гэтую мітусню, цяргліва чакаючы выхаду на міні-рэпетыцыю. Адмяніўся і "чэк" гурта "Apple Tea", што раззлавала ўдзельнікаў калектыву: пакінуўшы свайго прадстаўніка на шоу (бубнач Аляксандра Сапегу), астатнія музыканты ансамбля пакінулі не дужа гасцінню для іх у гэты вечар залу.

Журы было, як звычайна, у асноўным, справядлівым. Што да яго складу, дык прысутнасць прадстаўнікоў опернай сцэны мяне ніяк не спалохала, а вось сёй-той з маіх кулуарных суразмоўцаў зазначаў: маўляў, цяпер варта чакаць, што ў якасці "алаверды" на ўзнагароджанне лепшых беларускіх танцораў/танцорак і оперных выканаўцаў у журы запрасяць, да прыкладу, кагосьці з поп-спевакоў. А вось Аляксей Хлястоў увогуле схіліўся да таго, што вызначаць самых-самых у эстрадзе павінен народ — шляхам галасавання, на-

тараў. У такім выпадку прапаную разам з запрошанымі расійскімі гасцямі арандаваць на Прэмію і крутога тамтэйшага "гукана".

Узнагародзіць нельга не ўзнагародзіць

Уласна, вось я і дабраўся да намінацыі з пераможцамі.

"Лепшая песня года" — кампазіцыя "Падаў першы снег" (аўтарства Яўгена Алейніка і Юліі Быкавай) у выкананні Іны Афанасьевай, так і не аказалася ў спісе намінантаў яшчэ 2012-га, хаця, паводле ўмоў,



Ад усёй душы рэдакцыя газеты "Культура" віншуе нашу калегу па Рэдакцыяна-выдавецкай установе "Культура і мастацтва" — рэдактара аддзела часопіса "Мастацтва", вядомага балетнага і музычнага крытыка Тацяну Мушынку, якая стала "Лепшым журналістам (музычным крытыкам)" па выніках Нацыянальнай музычнай прэміі!

ладжанага асаблівым чынам. Ды пасля заўвагі, што затым падлічваць галасы будуць канкрэтныя людзі, спявак задумаўся.

Выступалі артысты на цырымоніі хто цалкам жывцом, хто пад "мінусавую" фанэграму, хто пад "плюс". Намеснік генеральнага дырэктара "СТБ" Павел Каранеўскі сцвярджае, што ніякіх перашкод для цалкам "жывога гуку" на гэтай падзеі няма. Праблема адна, але яна — істотная: адсутнасць у краіне высокапрафесійных гукапера-

трапіць у іх лік магла. Па ўмовах жа гэтага года да разгляду ва ўсіх намінацыях на Прэмію прымаліся творы, якія прагучалі ў эфірах з лістапада 2012-га па 31 кастрычніка 2013-га (песня "Падаў першы снег" была выкладзена ў Інтэрнэце летась на пачатку кастрычніка).

У сувязі з гэтым, прыгадаецца маё знаходжанне ў адборачнай камісіі НМП-2011, калі размова ішла якраз пра тое, што вось такія забытыя, чамусьці не намінаваныя тады, праекты (у рамках умоў

На "Лепшага рок-выканаўцу" намінаваліся гурты "LiteSound" (каманда добрая, але чаго асаблівага яна дасягнула за азначаныя правіламі перыяд?) і "Лермонт", якая, прызнацца, да року мае самае мінімальнае дачыненне. Затое ў кандыдаты на выйгрыш не трапіў бэнд "VosaeSonca", які рэгулярна выступаў на розных пляцоўках і выпусціў два вельмі прыстойныя альбомы. Трыумфатарам жа стаў гурт "Без білета".

На мой спецыфічны густ, выдатны калектыў "Tanin Jazz", які трапіў у прэтэндэнты на перамогу ў намінацыі "Лепшы джаз-выканаўца", адпавядае ёй таксама з ладнай нацяжкай: музыканты граюць нават не джазавы авангард, а — электроніку з джазавым водарам. Пры такім падыходзе трэба было намінаваць шоу-аркестр выдатнага джазмена Аляксандра Ліпніцкага, які ў 2013-м гучаў літаральна з кожнага праса. Пераможцамі ж абвясцілі "Apple Tea".

На "Лепшы музычны альбом" намінавалася работа гурта "Цвет алоэ" — "Наша лета"... што яшчэ не выйшла!.. І куды знік дыск дуэта "Аляксандра & Канстанцін" з песнямі, якія прэтэндуюць на тое, каб іх заўважыла грамадскасць у асобе адборшчыкаў Прэміі? Вікторыю ж атрымала кружэлка гурта "Kriwi" пад назвай "Граікатуігаўка".

Намінацыя "Лепшы этна-, фальк-выканаўца" мае на ўвазе, як я разумею, пэўнае дачыненне да беларускага этна-фольку. І прысутнасць у ёй фрык-гурта "Нагуаль", які грае прыпапсаваныя, але, у той жа час, альтэрнатыўныя ва-

серыяла "Сляды апосталаў", "Лепшы канцэрт года" — рок-праект "Дым над вадой" Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь, "Лепшы гастрольны тур" — Іонэш, Ірына Дарафеева, "Лепшы кліп года" — гурты "У нескладовае" і "Браты Грым" (Расія) на песню "Станцыя", "За ўклад у развіццё сучаснай музыкі" — Эдуард Ханок.

Лаўрэатам, акрамя статуэтак і кветак, — грашовыя бонусы. Іх памер вар'іруецца ад 62 да 95 базавых велічынь.

"Адстраліяліся" і...

Як заяўляецца ў Палажэнні аб Рэспубліканскім конкурсе "Нацыянальная музычная прэмія", апошні "праходзіць з мэтай стымулявання развіцця музычнага эстраднага мастацтва Беларусі, стварэння ўмоў для прасоўвання творчасці таленавітых эстрадных выканаўцаў, кампазітараў, пастаў-песеннікаў, аранжыроўшчыкаў, прадзюсараў і іншых прадстаўнікоў музычнага мастацтва". Трэці год заснавальнікі стымуляюць ды ствараюць умовы, аднак колькі правілы ні відазмяняюць, то тут, то там — праблемы. І як тут не прыгадаць Жванецкага: "Можа, штосьці ў кансерваторыі падправіць?"...

А тэлекарцінка будзе — прыгожая, гарантую. Вось толькі што за ёй?..

Алег КЛИМАЎ,
музычны крытык, лаўрэат
І Нацыянальнай музычнай прэміі
ў намінацыі "Лепшы журналіст
(музычны крытык)"
Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Не так даўно ў Віцебску сабраліся тэарэтыкі і практыкі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Наддзвіння і Мінска, каб абмеркаваць сучасны стан ды тэндэнцыі развіцця беларускага мастацкага тэкстылю. У асноўным, гаворка ішла пра тое, што ў дадзеным кірунку складае гонар краіны, а таксама пра лёс і перспектывы габелена, якія выклікаюць у экспертаў найбольшую занепакоенасць. Напрыканцы савецкай эпохі ён, дзякуючы творчым намаганням выдатных мастакоў, першым сярод якіх варта назваць Аляксандра Кішчанку, стаў сапраўдным брэндам Беларусі (хоць слова такога тады яшчэ не ўжывалі). А што ў названай галіне творчасці маем сёння? Не абмінулі ўвагай на сумоі і іншыя сумежныя спецыялізацыі: батык, лямец, тэкстыльныя аб'екты. Быў закрануты шэраг пытанняў, датычных фарміравання ў Віцебску адметнай школы габелена, падрыхтоўкі кадраў мастакоў-тэкстыльшчыкаў, асэнсавання замежнага досведу, вяртання дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва сацыяльнага зместу. Увогуле ж, тэматычны стрыжань “Круглага стала” “Сучасны мастацкі тэкстыль: асноўныя праблемы і тэндэнцыі развіцця” можна акрэсліць трыма пытаннямі: якія здабыткі савецкай эпохі мы здолелі захаваць, што згубілі і ў якім напрамку рухаемся. Выказаць свае думкі на гэты конт мы папрасілі трох спецыялістаў, якія не адзін год плённа працуюць у згаданай сферы і ведаюць сітуацыю, так бы мовіць, знутры.

Маргарыта ШЧАМЯЛЁВА,

мастак, дацэнт кафедры мадэлявання і ткацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў:

— На пытанне, ці ёсць сёння ў Беларусі габелен як мастацкая з'ява, я адкажу станова: ёсць! А для ілюстрацыі сваёй думкі спашлюся на габелены У.Тоўсціка, В.Даўгалы і Г.Жарына, створаныя для Мірскага замка. Але ўзровень майстэрства мастакоў, што працуюць у гэтай галіне, вельмі адрозны. Нядаўна ў інтэр'ерах Нясвіжскага палаца мне давалося пабачыць габелен, зроблены нашай суайчынніцай, якая стала жыве ў Францыі, а ў Беларусі бы вае наездамі. Ён не пераканаў мяне ні выразнасцю, ні каларыстычным рашэннем. Я была нават здзіўлена, што такая слабая работа трапіла ў экспазіцыю. Інакш кажучы, калі меркаваць па згаданых вышэй творах для Міра, мы маем стабільна высокі ўзровень габеленавага мастацтва. А калі ўзяць за ўзор твор, пабачаны ў Нясвіжы, дык трэба казаць пра страту заваёў савецкага часу. Аднак, у любым выпадку, ёсць пра што разважаць, бо ёсць габелен як мастацкая з'ява. Ды і не можа ён знікнуць, бо прага да рукачыннага мастацтва ў беларускай ментальнасці закладзена на генетычным узроўні.

Дзеля аб'ектыўнасці канстатую, што сёння ў нашым ДПМ, а канкрэтна — у ткацтве, няма постаці маштабу Аляксандра Кішчанкі. Я памятаю яго словы пра тое, што ў свой час ён “быў кантужаны” творами французскага мастака Жана Люрса, і з таго моманту літаральна захварэў габеленам, паставіўшы за мэту зрабіць, прынамсі, нешта падобнае. Дык вось, на мяне ды маіх аднагодкаў такое ж уражанне рабілі габелены самога Кішчанкі. Уплыў ягонай асобы адчуваецца ў творчасці многіх калег. У прыватнасці, у работах такіх выдатных майстроў, як Вольга Грыдзіна і Галіна Крываблочкая. Зробленае імі — гэта грунтоўна, моцна. Што і казаць, была эпоха і былі постаці!..

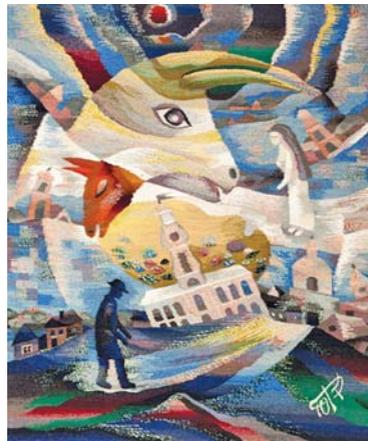
Відаць, існуюць аб'ектыўныя прычыны таго, што сёння мастацкае ткацтва, калісьці манументальнае паводле маштабу ды зместу, перайшло ў камерны фармат і выключна дэкаратыўную стылістыку. Даводзіцца чуць, што сёння няма патрэбы ні ў вялікіх памерах, ні ў глыбокім змесце. Між тым, я бачу ў сваіх студэнтах вялікі творчы патэнцыял і псіхалагічную скіраванасць на сур'ёзную працу. Але каб іхнія талент, інтэлект і энтузіязм былі рэалізаваны на карысць Беларусі, трэба, каб хтосьці паклапаціўся аб прасоўванні іх твораў ды ідэй на мастацкім рынку. Кішчанка быў сам сабе мецендар. Без гэтай якасці ён не здолеў бы здзейсніць столькі творчых праектаў. А моладзь нашу трэба такім рэчам вучыць. Альбо прыцягнуць у мастацкую сферу дасведчаных у сацыяльных і рыначных стасунках прафесіяналаў. Такі сінтэз

натхнення ды прагматызму можа мець плён — і для канкрэтных асоб, задзейнічаных у культурным працэсе, і для краіны ў цэлым...

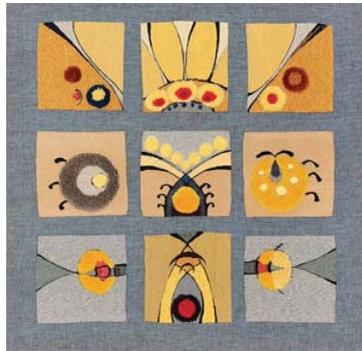
Яўген ШУНЕЙКА,

мастак, прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў:

— “Круглы стол”, што адбыўся ў Віцебску ў лістападзе, меў на мэце прыцягнуць увагу прафесійнай супольнасці да праблем дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ўвогуле і мастацкага ткацтва ў прыватнасці, да таго ж, умацаваць творчае сумоўе мінскіх і віцебскіх мастакоў, задзейнічаных у гэтай галіне. Справа ў тым, што цягам дзесяці гадоў, з 1979-га па 1989-ы, тагачасны Віцебскі тэхналагічны інстытут быў галоўнай кузняй кадраў для беларускага мастацкага ткацтва. Так здарылася, што кафедру сталічнага Тэатральна-мастацкага інстытута, якая рыхтавала мастакоў па ткацтве, перавялі ў Віцебск — блі-



Мастацкае ткацтва: што здабылі, што згубілі, куды ідзём?



жэй да вытворчай базы. Паводле логікі ініцыятару “пярэбараў”, упор на тэхналагічны чынік ткацтва, арыентацыя вучобы мастакоў гэтай галіны на вытворчасць з размеркаваннем на Віцебскі дывановы камбінат мусілі даць эканамічны эфект. Праз дзесяць гадоў кафедру ў Мінску аднавілі, але і ў Віцебску яна засталася. Такім чынам, сёння ў нашай краіне існуюць два творча-адукацыйныя цэнтры ткацтва, па сутнасці — дзве мастацкія школы.

Віцебск, дзякуючы культурным амбіцыям, якія грунтуюцца на творчай практыцы 1920-х, географічнай блізкасці да такіх культурных цэнтраў, як Санкт-Пецярбург і Рыга, ды, адпаведна, наяўнасці кантактаў з імі, часам раней за сталіцу засвойвае пэўныя эстэтычныя трэнды. У той час як Мінск выступае захавальнікам акадэмічнай традыцыі ў мастацкай адукацыі і творчасці. Да таго ж, у сталіцы прасцей рэалізоўваць маштабныя мастацкія праекты. Паколькі ў мастакоў Мінска і Віцебска — розны творчы і арганізацыйны досвед, ім было чым падзяліцца адно з адным, было што абмеркаваць. Тым больш, праблемы ў творцаў па ўсёй краіне — аднолькавыя.

Аздаба сучасных інтэр'ераў патрабуе іншай стылістыкі, чым тая, да якой мы прызвычаліся. Калі раней шпалера ўяўляла з сябе тканую карціну, якую можна было без асаблівых праблем перанесці з адной сцяны на іншую, дык зараз ткацтва набывае іншыя эстэтычныя функцыі: яно выходзіць у аб'ём, становіцца элементам архітэктурнай арганізацыі прасторы. З гэтай прычыны мы маем патрэбу ў больш цесных кантактах з архітэктарамі...

Ніна ПІЛЮЗІНА, мастак, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь:

— Вызначэнне “габелен”, якім карыстаюцца паўсюдна, не зусім карэктнае. Габелен — гэта тое, што выраблялі і дагэтуль вырабляюць паводле арыгінальнай тэхналогіі на французскай мануфактуры Габеленаў. Усё астатняе — дэкаратыўнае ткацтва, нават пры вонкавым падобстве — дываны ці шпалеры.

Характарызуючы стан беларускага шпалернага ткацтва, адзначу, што сёння радыкальна змянілася яго тэматыка. Сышоў сацыяльны, або, як казалі за савецкім часам, грамадзянскі змест. Прырода на шпалерах — засталася. Як і выразны дэкаратывізм. Раней ён займаў у абсягу ткацтва невялікую нішу, а зараз, бадай, дамінуе. Ёткі расклад можна было пабачыць на нядаўняй выстаўцы “БЕЛАРТДЭКО-2013”. Мяркую, такая трансфармацыя абумоўлена зменай кан'юнктуры нацыянальнага мастацкага рынку. Раней асноўным, а часта і адзіным, замоўцам з'яўлялася дзяржава і ад мастакоў чакалі твораў грамадскага гучання. А ў сённяшняга — прыватнага — замоўцы іншыя эстэтычныя запыты.

Увогуле, сёння шпалеры не такія папулярныя і не так запатрабаваны, як напрыканцы савецкай эпохі. Творчыя задумы мастакоў, занятых у сферы, рэалізуюцца з большага ў рамках аўтарскіх работ выставачнага фармату або прыватнай замовы.

У сэнсе папулярнасці ткацтва саступае кераміцы і шклу. Адна з прычын такая: у ткацтве асцярожна ставяцца да эксперыменту, да сэнсавых ды тэхнічных навацый, якія здольныя прывабіць гледача і замоўцу. Творчыя эксперыменты праходзяць апрабацыю на пленэрах. Керамісты такі пленэр маюць: гэта бабруйскі “Арт-Жыжаль”. З нядаўняга часу праводзяць пленэры і мастакі па шкле. Спробы ж зладзіць паўнаватраснае творчае сумоўе спецыялістаў ткацтва маюць спарадычны характар — пра ўсталяваную практыку абмену вопытам ды ідэямі тут пакуль казаць рана. Мастакі тэкстылю спрабуюць таксама ладзіць свае пленэры, але — саматужна.

Мастакі-спецыялісты ткацтва адмоўна ўспрымаюць тое, што сёння на іх, так бы мовіць, тэрыторыі шчыруюць прадстаўнікі іншых цэхаў. Замовы на шпалеры для будынкаў грамадскага прызначэння часам трапляюць да жывапісцаў, манументалістаў ды іншых творцаў, дасведчаных у сваёй галіне, але тых, хто не мае непасрэднага дачынення да мастацтва, якое называецца дэкаратыўна-прыкладным і мае сваю спецыфіку. Зыходзячы са сваіх прафесійных канонаў, яны пачынаюць ператвараць шпалеры ў фрэску. Такая практыка не ўяўляецца мне плённай. Хтосьці скажа, што маем пазітыўную з'яву: ідзе працэс узбагачэння нашага шпалернага мастацтва досведам сумежных мастацкіх сфер. Але ў аснове згаданай сітуацыі — матэрыяльны чынік. Буйны заказай няшмат — вось і парушаюць мастакі цэхаваыя межы.

А пра матэрыяльны стан беларускіх мастакоў сведчыць такі факт. Пасля выстаўкі ў Мінску шкла і керамікі з Санкт-Пецярбурга Мастацкі цэнтр на тамтэйшым Елагіным востраве афіцыйна запрасіў нашых твораў на пленэр, які гэты Цэнтр традыцыйна ладзіць. Ніхто не паехаў: грошай на ўдзел не знайшлі. У дадзеным выпадку, я маю падставы заздросціць маім калегам з Украіны і Расіі, якія хоць і маюць праблемы, падобныя да нашых, але вырашаюць іх некай прасцей. З дапамогай дзяржавы або спонсараў...

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

У афармленні выкарыстаны рэпрадукцыі твораў мастацкага ткацтва Ларысы Густавай, Тацяны Рудэнка, Маргарыты Шчамялэвай, Людмілы Пятруль, Марыі Барысенка, Вольгі Рэднікінай, Ніны Пілюзінай, Галіны Крываблочкай, Уладзіміра Тоўсціка, Валерыя Даўгалы, Генадзя Жарына, Алены Обадавай.

Менавіта трапяткое адчуванне пяшчотнасці застаецца нават ад першага позірку на творы Ягора Батальёнка, якія склалі дзвюхзальную экспазіцыю ў Светлагорскай карціннай галерэі "Традыцыя" імя Германа Пранішнікава.

Мастыхін: Светлагорск

Каляровая пяшчотнасць



Я.Батальёнак. "Бераг восені".

дазваляе рэзкіх змяненняў. Я і ў жыцці такі: заўжды імкнуся не пакрыўдзіць іншага...

Вось так. Зрэшты, і маё здзіўленне тым, што нават у назвах не толькі пачуцтвавага, але і філасофскага адчування ("Бераг восені",

"Крыло вясны", "Водгалас", "Набліжэнне", "Над возерам", "На золку", "Незваротнае", "Неабсяжнасць", "Лучнасць") прысутнічае нешта надпейзажнае, наджывапіснае, тлу-

мачыцца вельмі проста: мастак ставіць перад сабой мэты, якія — нібыта па-за межамі ўвасаблення. Пытаюся, як ён разумее выраз "партрэт пейзажу", і нечакана чую: "А я і не пішу такіх партрэтаў..." Аказваецца, у адрозненне ад многіх іншых жывапісцаў, Ягор Батальёнак кожную тэму свайго твора шукае не ў прыродзе, а... у самім сабе. Ён спачатку не проста задумвае тую або іншую карціну, а яркая ўяўляе яе і толькі потым шукае ў родных наваколлях маляўнічае пацвярджэнне ўяўленаму. Вось адкуль тэматыка названых і неназваных намі ягоных твораў. "Без рэалій ніякага вобраза няма, а без вобраза не можа быць сапраўднага жывапісу", — нібыта разважаючы ўслых, заключае мастак.

Не пагаджаецца ён і з тым, што жывапіс — іншая рэальнасць. На яго думку, гэта сінтэз рэальнасці, пачуццёвасці ды ілюзорнасці. Слушна. А пацвярджэнне — амаль у кожным творы светлагорскай экспазіцыі.

Застаецца дадаць, што ў свой час Ягор Ягоравіч скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага педагагічнага інстытута, быў запрошаны для творчай працы ў Іспанію, атрымаў Першую прэмію Прудстаўніцтва ААН на Беларусі за жывапісны твор "Повязь". Яго персанальныя выстаўкі ладзіліся ў Іспаніі, Германіі, Італіі, Галандыі, Амерыцы... А цяпер пяшчотна-каляровыя творы гэтага спыннага мастака могуць пабачыць і ў Светлагорску. Выстаўка называецца "Рэтраспектыва", але гэтая рэтраспектыва — не вельмі аддаленая, бо сапраўдны творца ніколі ад самога сябе не аддаляецца...

Ізяслаў КАТЛЯРЭЎ
Светлагорск

Канцэрт: Магілёў



28 снежня ў Музеі гісторыі Магілёва адбудзецца "Шляхецкі калядны музычны салон" з ансамблем старажытнай музыкі "Кантабіле". Папулярныя і малавядомыя інструментальныя ды вакальныя творы XVII — XIX стагоддзяў прагучаць у залах Магілёўскай ратушы.

Выстаўка: Гродна — Мінск



Гродзенскі мастак **Сяргеі Грыневіч** прадстаўляе ў сталічным Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва персанальную выстаўку "Кастынг", якая працягвае два ягоныя папярэднія праекты — "Жаночы кантэкст" і "Клоўны".

Мастыхін: Гродна

Пад апекай святога Губерта

У галерэі "Крыга", што ў Гродне, працуе персанальная выстаўка Андрэя Філіповіча "Гародня святога Губерта". Экспазіцыя стала адным з найбольш яркіх акцэнтаў у святкаванні Дня святога Губерта.



А.Філіповіч. 3 цыкла работ пра Гродна.

Энсавай і эмацыйнай дамінантай выстаўкі стала работа "Паляванне святога Губерта", дзе ў выразна экспрэсіўных вобразах узгадваецца легенда пра герцага Губерта, які жывіў у VII — на пачатку VIII стагоддзя і быў знакамітым паляўнічым. Але аднойчы ў гушчары яму сустраўся цудоўны алень з залатым крыжом паміж рагоў. Кіруючыся голасам з нябёс, герцаг не забіў яго, а стаў маліцца. Пасля адмовіўся ад усіх сваіх набыткаў, зрабіўшы шчырым святаром, а затым біскупам. Пасля смерці Губерт быў кананізаваны, стаў патронам паляўнічых...

На выстаўцы прадстаўлены і партреты гістарычных асоб. Выява каралевы Боны Сфорца трактавана аўтарам у сучасным фар-

маце, толькі з пэўнай эстэтычнай апеляцыяй да старажытнага жаночага адзення. Пры Боне у XVI ст. наш горад, як і іншыя ў Еўропе, атрымаў Магдэбургскае права, а разам з ім і герб. Паколькі ў той час адным з асноўных заняткаў гродзенцаў было паляванне

ў густых навакольных лясах, то і на выяве герба быў адлюстраваны імклівы алень святога Губерта з крыжом паміж рагоў, што пераскоквае агароджу. Мастакоўскімі рэмінісцэнцыямі паводле сармацкага партрэта вызначылася постаць знакавай асобы нашай

даўніны — караля Стэфана Баторыя, улюбёнай рэзідэнцыяй якога стаў Гродна.

Гістарычнай скіраванасцю вылучаюцца і гродзенскія краевыя, дзе ўзнаўляюцца старыя будынкі, якія сёння не захаваліся, напрыклад, гарадская ратуша. Іншыя кампазіцыі ўтрымліваюць выявы старажытных касцёлаў, калі пышнае барока гарманічна стасуецца з тым узвышаным настроем, што пануе ў відарысах вузкіх, такіх родных з дзяцінства, вуліц, плошчаў, што праз гады захавалі свае архітэктурныя адметнасці. Светлай рамантыкай прасякнуты панарамы Гродна, дадзеныя амаль з вышыні птушынага палёту ("Дахі Гародні", "Над горадам"). Гэты прыём дазваляе аўтару аб'яднаць гарадское асяроддзе з неабсяжнай нябеснай прасторай, дзе ў сферах найвышэйшых атульвае сваёй апекай нашых гараджан і святы Губерт. Насельнікі Гродна прадстаўлены Філіповічам пераважна ў жаночых вобразах, але гэта не рэальныя постаці, а тыя ідэальныя персаннажы, прывідныя мары, якія на працягу стагоддзяў насычаюць старажытны горад любоўю і прыгажосцю...

Марына ЗАГІДУЛІНА,
мастацтвазнаўца
Гродна

Варыяцыі на тэму Вавілонскай вежы, а таксама вежу як сімвал горада над Нёманам можна ўбачыць на выстаўцы мастачкі Вікторыі Ільіной у Гродзенскай выставачнай зале. Работы былі створаны цягам мінулага года не толькі ў Беларусі, але і пад час пленэру ў Літве.

Пра тое, чаму выстаўка носіць такую назву, распавяла сама Вікторыя Ільіна: "Гэта не выпадкова, бо майстэрні гродзенскіх мастакоў знаходзяцца ў старажытных воданаропных вежах — Касі і Басі. А вежа — гэта месца, дзе гуляюць прывіды, пакутуюць зачараваныя прыгажуні, жывуць чарадзеі і алхімікі, якія гатуюць сваё міфічнае зельле, а філосафы пішуць трактаты..."

Зала нібы падзелена на дзве часткі. У адной — вежы замкаў і варыяцыі на тэму Вавілонскай вежы. Гэты сюжэт вельмі блізка Вікторыі: "Некалі ў кожным беларускім мястэчку, калі яно мела менавіта такі статус, існавала свая вертыкаль — вежа. Яна належала якому-небудзь кляштару, касцёлу ці іншай пабудове і арганізавала прастору, дамінуючы над горадам, надаючы сэнс навакольнаму асяроддзю". Сярэдзіна залы — таксама імправізаваная вежа, але — з беларускіх саламяных павукоў. Прынамсі, гэтая інсталіяцыя нагадвае

Мяркуючы па працы Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, сталічным крытыкам хутка давядзецца пераязджаць на пастаяннае месца жыхарства — у Віцебск. Бо прэм'еры там ладзяцца ці не хутэй, чым паспяваеш пасля чарговай даехаць да Мінска. Не прайшло і дзесяці дзён пасля пастаноўкі трагікамедыі "Пахавайце мяне за плінтусам", як быў прэзентаваны беларуска-беларускі праект "Дом Бернарды Альбы".

Такое магчыма толькі пры зладжанай працы ўсяго тэатра, што адзначылі і рэжысёры з Саф'іі Ёрдан Славейкаў і Дзмітр Дзмітраў. Яны былі, бадай, самымі ўважлівымі гледачамі не толькі свайго спектакля, але і ранейшага "...Плінтуса", пастаўленага мастацкім кіраўніком тэатра Валерыем Анісенкам: рыхтуючы адну прэм'еру, тэатр паралельна працаваў і над другой. У Віцебску такое адбываецца ўжо не ўпершыню, і гэта не знешні рух, пакліканы пусціць пыл у вочы, а жывая пульсация тэатральнага жыцця.

Па збегу абставін, абодва спектаклі — аб сямейных праблемах. У цэнтры абодвух — моцная, валявая жанчына сталага ўзросту, якая, дбаючы пра духоўнае ці фізічнае здароўе малодшых пакаленняў, становіцца тыранам. Але не будзем іх параўноўваць, лепш адновім храналогію — і, ператварыўшы тэатральны бінокль у мікраскоп, пашукаем, што схавалася "...за плінтусам".

Пры жаданні там можна знайсці і "тараканаў у галаве" ў некаторых удзельніках, і недапрацаваныя дэталі (ёсць спадзеў, што з цягам часу некаторыя дашліфуцца, а некаторыя ўвогуле будуць перайначаны). Але Валерыі Анісенка, бы флагман віцебскай тэатральнай флатыліі, кожным сваім наступным спектаклем упэўнена выводзіць яе з зацвілай гавані ў далёкае плаванне: маўляў, Дзвіна, на якую глядзіць сваімі вокнамі тэатр, упадае ў Балтыйскае мора. Іншымі словамі, яшчэ крыху — і наперадзе замаячыць "Балтыйскі дом", знакамты Міжнародны тэатральны фестываль, вядомы

Тэатральная плошча: Віцебск

"Алібі" для Бабулі



"...за плінтусам"

Будаўніцтва эстэтыкі пазарэчаіснасці

самымі "прасунутымі" знаходкамі. Па меншай меры, коласаўцы пачалі рухацца менавіта ў бок сучаснай тэатральнай эстэтыкі. Але пры гэтым не сталі "прасякаць акно ў Еўропу" на днішчы свайго карабля — і замест рэзкай змены курсу, пры якой многія маглі апынуцца за бортам, пачалі паступовы, але няўмольны паварот да спалучэння лепшага, што назапашана ў псіхалагічным тэатры, з новым адчуваннем вобразнасці, асацыятыўнасці, філасафічнасці гэтага віду мастацтва.

Трагікамедыя "Пахавайце мяне за плінтусам" пастаўлена паводле аднайменнай аўтабіяграфічнай аповесці Паўла Санаева, вядомай таксама па экранізацыі са Святаў Крочковай у галоўнай ролі. Неаднаразова рабіліся і інсцэніроўкі. Але наш спектакль адметны, найперш,

сваёй беларускасцю. Замест яшчэ большага абвастрэння канфлікту Анісенка разам з артыстамі паспрабаваў знайсці псіхалагічнае "алібі" для кожнага з герояў, асабліва для Бабулі. Некаторыя акцёрскія работы — пакуль яшчэ ў пошуку, але і там намацаваюцца цікавыя знаходкі, відавочны адыход ад залішняй дэларатыўнасці, пазёрства, патэтыкі, пафасу, імкненне іграць у ансамблі, а не кожны — сам па сабе.

Пры гэтым былі падрыхтаваны, што не так часта здараецца ў драмтэатрах, два акцёрскія склады. Мне давалося, на жаль, паглядзець толькі адзін, які пакінуў уражанне, быццам увесь апавед ад пачатку задумваўся для заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь Тамары Скварцовай — як яе бенефіс. А таксама для выпускніка Віцебскага дзяржаў-

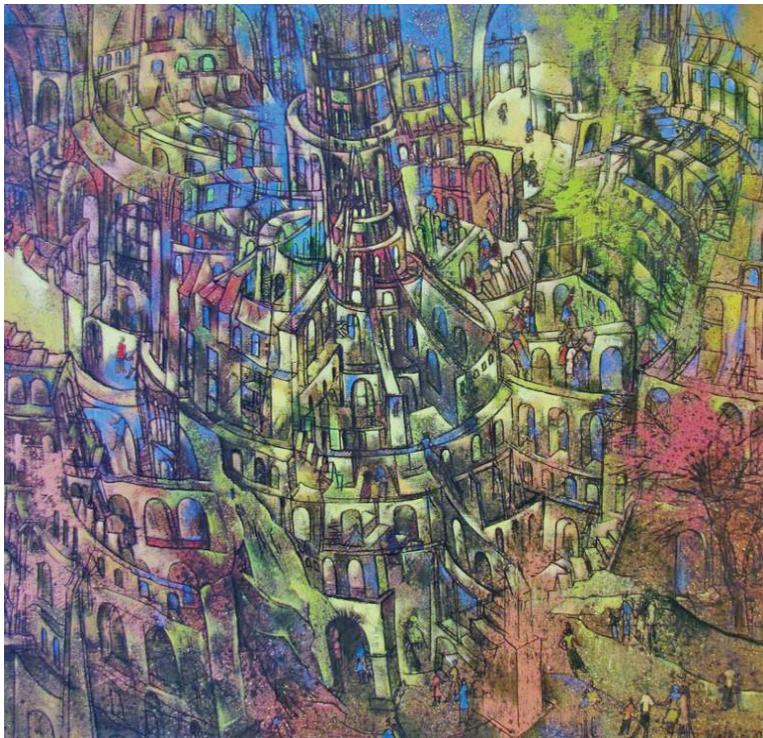
нага каледжа мастацтваў Рамана Салаўёва — быццам яго выбуховы дэбют. У Бабулі Скварцовай пераважае не тыранія, а бязмерная любоў да ўнука, якая настолькі паглынае ўсё навокал, што ў выніку забівае саму герайню. На дапамогу артыстыцы прыходзіць прыём, пазычаны з асучаснага "тэатра ценяў". Найкрасамоўным ён становіцца, калі мы адначасова бачым на сцэне і герайню ("паменшаную" ў памерах, бо артыстка сыходзіць у глыбіню сцэны), і яе чорны цень (павялічаны, як у фільмах жахаў). У ролі ж Сашы знойдзена прапорцыя паміж дзіцячай шчырасцю і ўмудронай узростам іроніяй: мы бачым перад сабой і маленькага хлопчыка — і, адначасова, юнака, які ўзгадвае сваё дзяцінства. Гэтае балансаванне артыста паміж ролямі і сабой, які "назірае" за тым хлапчуком і ўсімі падзеямі, дапамагае тэатру перажывання (а менавіта на ім выхаваны нашы гледачы, дый акцёры) увесь час незаўважна мадуляваць у тэатр прадстаўлення, адпаведны сучаснасці.

Такой "бінарнасці" дапамагае і сцэнаграфія Андрэя Жыгуры. Нікага "рэалізму", усялякіх шафак, канапак. На задніку раз-пораз узнікаюць смешныя "мульцяшкі", бы ажыўленыя дзіцячыя малюнкi, а сам ён складаецца з асобных кавалкаў палотнішча, развешаных на розных штанкетах. Дый усё на сцэне зроблена з кавалкаў белага пластыку — бы разбітае люстэрка Снежнай Каралевы. У гэтай "пазарэчаіснасці" на першы план яшчэ больш ярка выступаюць псіхалагічныя ўзаемаадносіны, але залішнімі, на мой погляд, падаюцца асобныя рэальныя дэталі нахшталь танометра, шпрыца, кілішка. Маладзечанскі мастак Валерыі Юркевіч, узрушаны такім "дызайнерскім" афармленнем, прапанаваў у кулуарах далейшае развіццё заяўленай сцэнаграфічнай думкі. Маўляў, яшчэ больш канцэпцыйным было б зрабіць і сам заднік пластыкавым, і адзін з яго кавалкаў — рухомым, каб ён, сімвалізуючы хлопчыка, шукаў бы сабе месца сярод кавалкаў-дарослых, намагаючыся з'яднаць аскепкі "разбітага жыцця" ў адно цэлае. Гледзячы цяперашні варыянт, таксама спрабуеш "скласці мазайку" з бясформенных кавалкаў, ды хутка разумееш, што гэта — немагчыма: ніводны з іх не падпарадкоўваецца агульнаму малюнку, усе яны — як кажуць, з аднаго цеста, ды быццам з розных касмічных аб'ектаў і не збіраюцца "прыцерціся" адно да аднаго. Чым не жыццёвая сітуацыя, з якой мы сутыкаемся неаднойчы?

Невыпадкова зала на гэтым спектаклі — аншлагавая. Рэакцыя публікі — самая зацікаўленая. Дзве з паловай гадзіны пралятаюць на адным дыханні. І пакідаюць надзею на магчымасць "бяскроўнага" вырашэння падобных канфліктаў "на сцэне жыцця" (трэба ўсяго толькі зразумець памкненні адно аднаго, бачыць у сваім "праціўніку" ўсё лепшае, што ў ім ёсць, і падтрымліваць гэта, не правакуючы на лепшы сродак абароны — напад). А яшчэ — робяць цалкам рэальнай надзею на выхад тэатра "ў адкрытае мора" здабыткаў сусветнай культуры. Па меншай меры, падмурак для гэтага закладаецца актыўна і натхнёна.

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: сцэна са спектакля.
Фота прадастаўлена тэатрам

Сакрэты "Вежы"



В. Ільіна. 3 цыкла "Вежа".

павука, якога калісьці вешалі ў нашых хатах. "Мая цётка кожную восень вешала ў хаце павука, бо ён збірае ўсе цёмныя сілы ды заблытвае іх у сваім сеціве. Мы яго зрабілі з такіх тоненькіх раслінак, нешта кштату саломы. І гэтая вежа дапаўняе мае пейзажы", — дзеліцца мастачка.

Сама выстаўка стала другой часткай мерапрыемстваў, прысвечаных 25-годдзю Гродзенскай мастацкай школы. (Пра выстаўку навучэнцаў, нагадаем, "К" пісала ў № 47.)

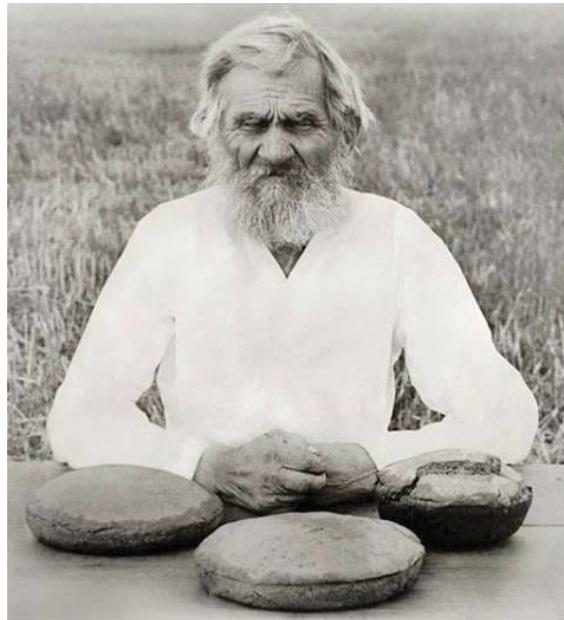
Андрэй МЯЛЕШКА
Гродна

Фотапраекцыя: Гродна

У Гродзенскай выставачнай зале прайшла першая персанальная выстаўка Наталлі Дораш. Аўтар — журналіст, ветэран народнага фотаклуба "Гродна", пераможца міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў.

У экспазіцыі "Палешукі" змешчана больш як паўсотня фота, створаных з 1976 па 2012 год. Чорна-белыя плёнчаныя і сучасныя каляровыя лічбавыя здымкі па-

Паралелі з Хамянтаўскай



казваюць партрэты жыхароў вёсак Букча, Дзяржынск і Прыбалавічы Лельчыцкага раёна Гомельшчыны. Наталля Дораш рабіла фатаграфіі, калі прыезджала на малую радзіму свайго мужа. Тады, 36 гадоў таму, аўтар здымала родных і суседзяў. Партрэты сівога мужчыны ў бялюткай, як яго валасы, кашулі, выявы басаногіх хлапчукоў, якія сядзяць на плоце, жанчыны ў святочных строях... Не менш цікавыя і цяперашнія фота жыхароў Тураўшчыны. Толькі на сучасных здымках усё больш можна ўбачыць людзей сталага веку, а не моладзь...

Работы — шчырыя і пранізлівыя, як і галоўныя героі сюжэтаў. Фатограф прызналася, што любіць рабіць партрэты людзей сталага веку, таму што яны — захавальнікі гісторыі і традыцый вёскі. Праект "Палешукі" Наталлі Дораш крытыкі параўналі са здымкамі Зоф'і Хамянтаўскай, якая паказала жыццё палешукоў 1-й паловы XX стагоддзя. Здаецца, паралелі — не выпадковыя, таму што для іх крыніцай захаплення стала Палессе...

Дар'я ЧАРКЕС
Гродна

З'яўляючыся безумоўным патрыётам Мінска, скажу, што пакуль у маім рэйтынгу самых прыгожых беларускіх дзяўчат і жанчын Магілёў займае другое месца. У іх прыгажосці я пераканаўся нават нягледзячы на тое, што ўсе гэтыя прыгажуні кудысьці спяшаюцца, бягуць... Магчыма, прычынай стала халоднае надвор'е. А мо яны знаходзіліся ў стане цэйтноты, калі трэба паспець ажыццявіць важныя справы за кароткі прамежак часу.

...Акурат у дні маёй камандзіроўкі горад над Дняпром завяршаў праект "Магілёў — Культурная сталіца СНД і Рэспублікі Беларусь". І я, як і многія мясцовыя ўстановы культуры, засяродзіўся на гэтай падзеі, апынуўшыся, можна сказаць, у яе эпіцэнтры. Але пра гэта паспеў распавесці ў рэпартажы, апублікаваным на мінулым тыдні. Урэшце, і такія абставіны не заміналі высветліць пытанні эканомікі культуры. На што ідуць грошы, якія пазабюджэнтныя формы выкарыстоўваюць ва ўстановах сферы, каб апошнім жылося яшчэ лепш? Ці наладжаны ў "культурнага сектара" горада цесны кантакт з прадпрымальнікамі?

Карацей, візіт мой, у сілу вышэйгаданай прычыны, у адрозненне ад Віцебска і Брэста, атрымаўся яшчэ больш імклівым, я сказаў бы.

■ Не простыя візаві...

Магілёў даў гэтаму свету не адзін дзясятка знакавых асоб, такіх як, да прыкладу, гісторык і філолаг Саламон Лур'е, даследчык і геофізік Ота Шміт, публіцыст Міхаіл Гелер, шахматыст Леў Палугаеўскі... Ды і сярод нашых сучаснікаў шмат персон вядомых, публічных, нават свецкіх, якія нарадзіліся ў гэтым горадзе. Мы прапануем чытачам тры думкі аб закранутай у дадзеным матэрыяле эканамічнай тэме.

Іна АФНАСЬЕВА,

спявачка, заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь:

— Я хоць і бываю на радзіме, у асноўным, гастрольнымі наездамі, ды магу параўнаць шараговыя ўстановы культуры, скажам, з такімі ж у Падмаскоўі, дзе выступаю нярэдка апошнім часам. Выязджаеш за тамтэйшую калысавую аўтамабільную дарогу, заходзіш у раённы ДК і... не ўражае ён нічым. З іншага боку, за апошнія гады дзясць у нашай краіне сапраўды шмат зроблена ў сэнсе клопату пра ўстановы культуры: абноўлены будынкі, набыта апаратура. Зразумела, ёсць яшчэ месцы, якія фінансуюцца не ў належным аб'ёме, але, па вялікім рахунку, у маштабе дзяржавы скардзіцца не даводзіцца...

Уладзімір КАЗЛОЎ, пісьменнік:

— З установамі культуры Магілёва сутыкаюся нячаста. Але бібліятэкі і кінатэатры пакідаюць такое ўражанне, як быццам у іх нічога практычна не змянілася гадоў за дваццаць пяць. А вось Магілёўскі абласны драматычны тэатр глядзіцца вельмі прыстойна!..

Генадзь АЎСЯННІКАЎ,

акцёр Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, народны артыст Беларусі, народны артыст СССР:

— Так ужо здарылася, што ў Магілёве я не бываю. Неяк даўнавата ў нас там адбыліся гастролі. Наколькі памятаю, Абласны драматычны тэатр, у якім мы ігралі, выглядаў, як новенькая цацка: знутры ўвесь зіхацеў, блішчэў. Выдатна адрэстаўравалі звонку, захаваўшы яго гістарычную веліч, магутную прыгажосць, грунтоўнасць. Ёсць такое меркаванне, што культура фінансуецца пра рэшткавым прынцыпе, — гэта не толькі нашай краіны датычыцца. Але Магілёўскаму драматычнаму ў гэтых адносінах, мяркую, пашанцавала!..

На людным месцы

А кірмашы ўсё ладзяцца...

Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці планерна праводзіць разнастайнае навучанне кадраў. Так, днямі адбыўся семінар для работнікаў культуры Добрушкага раёна.

ГОМЕЛЬШЧЫНА

Разам з супрацоўнікамі АЦНТ метадысты, дырэктары і мастацкія кіраўнікі мясцовых устаноў культуры абмяркоўвалі тэму "Старадаўнія народныя святы і абрады, сак-

ральныя, язычніцкія і хрысціянскія святыні, традыцыйныя іміджавыя культурныя мерапрыемствы і іх пазіцыянаванне як аб'ектаў турызму ў Добрушскім раёне".

Сярод іншых паведамленняў, прагучала цікавая і змястоўная інфармацыя пра абрад "Ваджэнне Стралы", які прынеслі ў гарпасёлак Церахоўку перасяленцы з вёскі Ачоса-Рудня гэтага ж раёна, абрад "Провады русалкі" ў вёсцы Усохская Буда, традыцыйны ўніверсальны брэнд раёна — пленэр драўлянай скульптуры "Ажылая старына", раённае свята "Спасайскі кірмаш".

Музей цымбалаў і не толькі

У Мазалаўскім сельскім доме культуры, што ў Віцебскім раёне, праішло мерапрыемства, прысвечанае 80-годдзю Саюзу кампазітараў Беларусі, з удзелам віцебскага кампазітара Паўла Якубчонка.

ВІЦЕБШЧЫНА

Тыя, хто завітаў на свята (а гэта былі аматары музычнага мастацтва), змаглі пабываць на кніжнай выстаўцы "Ад сімфоніі да санаты, ад оперы да араторыі", якую арганізавалі мясцовыя бібліятэкары і настаўнікі Дзіцячай школы мастацтваў.

Прэзентацыю "Беларускія музычныя інструменты: традыцыі і сучаснасць" падрыхтавала Наталля Бардзіна (настаўнік па класе "Цым-

■ Дзелавае размова

Начальнік Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкома Анатоль СІНКАВЕЦ знайшоў колькі вольных хвілін у чарадзе афіцыйных і святочных мерапрыемстваў, каб выказаць сваё меркаванне з нагоды, якая цікавіла "К".

— Я возьму на сябе смеласць ад імя работнікаў культуры Магілёва падзякаваць дзяржаве за тую фінансавую дапамогу, якую нам аказваюць, — зазначыў Анатоль Анатольевіч. — Але і самім установам трэба вучыцца зарабляць грошы, балазе магчыма для гэтага ёсць, і добра, калі на чале такіх устаноў — кіраўнік, які ведае, як гэта рабіць. Падобных кіраўнікоў у Магілёве — большасць, а са "спажыўцамі", як я іх называю, мы праводзім тлумачальныя гутаркі, часам — у жорсткім ключы.

— Даходзіць і да такога?

— Даходзіць, і яны таксама пачынаюць варушыцца, як правіла. Рэаліі часу патрабуюць дынамікі мыслення, умення хутка арыентавацца ў працэсах, што адбываюцца, працы над сабой. А людзі яшчэ жывуць па-старому. Да новага мы іх прывучаем на спецыяльных семінарах, для таго і створана наша Галоўнае ўпраўленне, каб яно кіравала, курыравала і трымала руку на пульсе. Я задаволены тым, як сёння працуюць у пазабюджэнтнай сферы нашы тэатры, кінатэатры, музеі, Палацы культуры.

— А ці задавальняе вас тое, як прыватны бізнес узаемадзейнічае з установамі культуры?

— Калі такія ўстановы актыўна шукаюць спонсараў, апошнія, як правіла, заўсёды ахвотна ідуць ім насустрэч. Я вельмі задаволены тым, як нашы прад-

прымальнікі дапамагаюць усяму магілёўскаму фестывальнаму руху. Напрыклад, гэта СЗТ "Сервалюкс", якое праспансавала джазавы канцэрт, што адбыўся ў рамках апошняга "Залатога шлягера". Або Сельскагаспадарчы вытворчы кааператыв "Калгас "Радзіма" Бялыніцкага раёна. Яго старшыня фінансава заахвочвае тых работнікаў, якія займаюцца мастацкай самадзейнасцю, іх дзяцей. Былі свае мецэнаты ў Фестывалю анімацыйных фільмаў "Анімаеўка", пленэру па жывапісе "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве", тэатральнага форуму "М.@t.кантакт", у іншых праектах. Так што бізнесмены робяць укладанні ў нашу культуру...

■ Крыху статыстыкі

Установы культуры Магілёва і Магілёўскай вобласці ў 2013 годзе атрымалі і яшчэ атрымаюць з бюджэту звыш 470 мільярдаў рублёў. На правядзенне рамонтна-будаўнічых работ было выдаткавана: на капітальны рамонт аддзялення малодшых школьнікаў Магілёўскай абласной бібліятэкі імя Леніна — 921 млн. рублёў, на капітальны рамонт будынка Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя Раманава — 493 млн., на капітальны рамонт будынка Абласнога мастацкага музея імя П.Масленікава — 235 млн., на капітальны рамонт будынка Абласнога драматычнага тэатра — 520 млн., будынкаў Дзяржаўнага каледжа мастацтваў — 504 млн., будынкаў Дзяржаўнага бібліятэчнага каледжа імя А.С. Пушкіна — 3 млрд. 475 млн., Палаца культуры вобласці — 2 млрд. 541 млн., на рэканструкцыю будынка Магілёўскай дзіцячай школы мастацтваў № 7 — 5 млрд. 700 млн., на капітальны рамонт устаноў дадатковай адукацыі (дзіцячыя школы мастацтваў №№ 1, 2, 6) — 697 млн.

А калі ўстанова

Стары раяль граць стаміўся

У Магілёўскай дзіцячай школе мастацтваў № 1, якой налетэ споўніцца 25 гадоў, працуюць некалькі аддзяленняў: музычнае, тэатральнае, выяўленчага мастацтва, харэаграфічнае, дызайну, агульнаэстэтычнае. Дырэктар школы Ніна СУРЭНКІНА ганарыцца ўсімі сваімі вучнямі і выпускнікамі без выключэння. Такімі, як, да прыкладу, ансамбль старадаўняй музыкі "Віёла" ці тэатральны калектыў "Рэха".

А калі ёсць поспехі (на якім бы ўзроўні яны ні былі дасягнуты), то і стаўленне дзяржавы да такіх устаноў — адпаведнае. Так, сама школа сёлета з бюджэту

атрымала 4 мільярды 578 мільёнаў рублёў. 80 мільёнаў пайшло на ўстаноўку вокнаў, 130 — на выраб пандуса, 50 — на бягучы рамонт...

— Колькі зарабілі самі, Ніна Яўгенаўна?

— 230 мільёнаў рублёў. Яны выдаткоўваюцца на ўдзел нашых калектываў у конкурсах і фестывалях, на набыццё інструментаў. Атрыманы сродкі за кошт прадастаўлення адукацыйных паслуг: урокаў і заняткаў па дызайне, камп'ютарнай графіцы. Ёсць у нас і гурток бальных танцаў, школа развіцця ды падрыхтоўчыя групы для дзяцей 5 — 6 гадоў, дзе яны навучаюцца танцам, жывапісу, музыцы, нават тэатральнаму мастацтву.

Гадоў дзясць таму наша ўстанова ўяўляла з сябе ўласна дзіцячую школу мастацтваў разам з пачатковай агульнаадукацыйнай школай — тое быў адзіны арганізм. Сёння частка нашага памяшкання арандуецца пад пачатковую школу ўстановамі адукацыі, а самі мы ў адпаведнасці з заканадаўствам можам займацца толькі культурнымі праектамі. Ды нават і гэтая форма запатрабавана, калі дзеці, адвучыўшыся дзень у школе, потым займаюцца ў нас жа тым, што ім блізка і цікава.

— Шкадуеце, што адбыўся такі падзел?

— Вельмі! Зараз мы рыхтуем прапанову, каб нам ізноў дазволілі аб'яднаць у межах Школы

На крок бліжэй да "Зоркі..."



Раённы адборачны тур II Рэспубліканскага конкурсу "Зорка ўзышла над Беларуссю" мінулым тыднем прайшоў у Касцюковіцкім цэнтры культуры. Шаснаццаць канкурсантаў саборнічалі ў сямі намінацыях.

КАСЦЮКОВІЧЧЫНА

Адкрыла конкурсную праграму выканаўца народных песень Алесь Жарыкава (Тупічанскі СДК). Яе канкурэнткай у намінацыі "Народны спеў" стала Лізавета

Шаханавы (Муравільскі СДК). "Размоўны жанр" прадстаўляла Наталля Дзіроўская: яна даказала, што любіць, а галоўнае — умее гаварыць, вольна пачувае сябе на публіцы. Адзіным канкурсантам у намінацыі "Аўтарская песня" стаў малады выканаўца Ілья Кубракоў.

У адрозненне ад іншых намінацый, амаль пазбаўленых канкурэнцыі, конкурс эстраднай песні сабраў шэраг прэтэндэнтаў на перамогу: сольныя выканаўцы Арцём Парфененка, Лізавета Чыграй, Настасся Касянюка, дуэт "Сяброўкі", дуэт Юліі Давыдавай ды Лізаветы Чыграй і гурт "Цуд-раніца".

Андрэй СТРУНЧАНКА

У Магілёве — пра гутаркі ў жорсткім ключы, стары і новы раяль ды Кіру Найтлі

апрабавалі акустыку ў канцэртнай зале. Я быў уражаны атмасферай добразычлівасці, адкрытасці, зацікаўленасці, што пануе ў гэтай установе. Уразілі людзі — зусім маленькія і дарослыя, па тварах якіх было відаць, што займаюцца яны тут вельмі патрэбнай, вельмі важнай для іх справай. Ды і для ўсіх нас, для краіны.

І — асабісты мой зварот да магілёўскіх прадпрымальнікаў. Паважаныя бізнесмены! У Дзіцячай школе мастацтваў № 1 дзівосныя касцюмы пад даўніну шыюць на швейных машынах, якія яшчэ немаведама якія часы памятаюць. Намёк, мяркую, празрысты. І патрэбен хаця б адзін раяль — сучасны, новы. Ну, і што-небудзь з іншых інструментаў. Не шмат жа гэта, ці не так?..

Анна Карэніна — не толькі Кіра Найтлі

Класічна лепшага часу для наведання бібліятэкі (як у камедыі Гайдая — тры гадзіны ночы) я чакаць не стаў, а адправіўся ў Магілёўскую абласную бібліятэку імя Леніна а 15-й. Яе дырэктар Ілона САРОКІНА паведаміла, што ўстанова была прафінансавана

і расійская. Прырост склаў да нашага амаль 800-тысячнага фонду парадку 3 %.

— Ілона Уладзіміраўна, адхілюся ад асноўнай тэмы, цікава проста: ці ходзіць сёння шараговы чытач у бібліятэку?

— Не так, як, дапусцім, у тых гады, калі з'явілася ўся так званая перабудовачная літаратура: Рыбакоў, Салжаныцын, Вайновіч... Кнігу зараз замяняе Інтэрнэт, гаджэты, але сталы чытач у нас ёсць: тая ж самая інтэлігенцыя, для якой папяровая кніга — гэта нешта сакральнае. І калі ў бібліятэку сёння па высокую літаратуру приходзяць юнакі і дзяўчаты, то, як правіла, гэта ўнукі, праўнукі тых самых людзей. Адыгрывае сваю ролю і тое, што многія класічныя творы паказвае цяперашняе тэлебачанне ў выглядзе серыялаў. Моладзі становіцца цікава: а якая ж яна — першакрыніца? І яна са здзіўленнем даведваецца, што Анна Карэніна — гэта не Кіра Найтлі. Зрэшты, на фэнтазі, модныя навінкі попыт таксама ёсць. Дарэчы, у мяне да вас і да вашых калег просьба: трэба больш у СМІ казаць пра кнігу, рэкламаваць яе, калі хочаце, нават

рыялы, дапаможнікі, стараемся быць мабільнымі, не выпускаючы з-пад увагі розныя падзеі, звязаныя з кнігай, — да прыкладу, юбілей вядомага пісьменніка ці нешта яшчэ...

"Боты без шаўца"

Старшыня магілёўскага аддзялення Беларускага саюза мастакоў, скульптар Андрэй ВАРАБ'ЁЎ (дарэчы, адзін з аўтараў памятнага знака "Магілёў — Культурная сталіца Беларусі і СНД-2013"), пры ўсім сваім жаданні, прыняць мяне ў сваім офісе не змог бы.

— Уся справа ў тым, — тлумачыць Андрэй Алегавіч, — што некалькі гадоў таму памяшканне, якое належыла нашаму аддзяленню, перайшло да іншай арганізацыі. І сёння яна здае яго ў арэнду, у прыватнасці, пад выставачную залу, у якой, праўда, экспануюцца і работы мясцовых членаў Саюза. І з-за гэтай блытаніны найпрост мы бюджэтнага фінансавання не маем.

— Галаўны боль?

— Натуральна! Але я спадзяюся, што ўжо ў надыходзячым годзе мы атрымаем куток у гэтым будынку, гэта значыць, у ад-

дзялення з'явіцца свой афіцыйны адрас, дзе ў нас будзе ляжаць пячатка, дакументы, дзе мы зможам прымаць наведвальнікаў.

— А пакуль вы, як той казаў, шаўцы без ботаў...

— Дакладней — боты без шаўца! Зрэшты, абласныя ўлады выдзяляюць сродкі на закупку карцін Магілёўскаму абласному мастацкаму музею імя П.Масленікава, што набывае творы і членаў нашага аддзялення Саюза. Вядома, хацелася б, каб гэтых грошай выдаткоувалі больш. Але асабіста я не скарджуся, паколькі і маіх скульптур у горадзе няшмат. Таксама спадзяюся, і не беспадстаўна, на 2014 год!..

Алег КЛІМАЎ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Магілёў — Мінск

■ Анонс

Журналісты "К" выправіліся ў чарговы аўтатур па раёнах Гродзеншчыны, Віцебшчыны і Міншчыны. Якія брэнды рэгіянальнай культуры Яўген Рагін ды Кастусь Антанавіч адшукаюць гэтым разам? Чытайце на старонках газеты ў студзені!

культуры — "спажывец"?

мастацтваў саму яе і адукацыйную школу. Хай у якасці эксперыменту, хоць, як я лічу, у нас ён ужо атрымаўся.

— Спонсары вам дапамагаюць?

— Іх ролю выконвае апякунскі савет, які складаецца з бацькоў навучэнцаў. Сёлета ён нам выдзеліў 54 мільёны рублёў. На іх мы набылі камплект парт, іншую мэблю, тканіны, скрыпку, замовілі цымбалы, уставілі вокны...

Ніна Яўгенаўна правяла мяне і па школьных паверхах. Быў перапынак, юныя таленты хадзілі па калідорах. Мы зазірнулі ў класы, дзе навучаюцца дзеткі, папрысутнічалі на рэпетыцыі ў кампактнай тэатральнай студыі,

з бюджэту ў поўным аб'ёме, а менавіта — атрымала амаль 9,8 мільярда рублёў.

— Грошы былі патрачаны, у прыватнасці, на рамонт аднаго з філіялаў бібліятэкі, — распавядае Ілона Уладзіміраўна, — на экран, стацыянарны відэапраектар і акустычную сістэму, дзякуючы якім мы зараз можам праводзіць мерапрыемствы на сучасным узроўні, а нашы наведвальнікі змогуць успрымаць інфармацыю і візуальна.

— Як справы з абнаўленнем фондаў?

— Сярод новых паступленняў — сацыяльна значная літаратура, кнігі беларускіх выдавецтваў, электронныя дакументы, перыёдыка — як айчынная, так

навязваць, больш пісаць пра чытанне, рабіць перадачы па названай тэматыцы на тэлебачанні, радыё.

— Пасля нашага ўзаемнага лірычнага адступлення пагаворым пра пазабюджэтнае фінансаванне...

— Сёлета бібліятэка зарабіла такім чынам 152 мільёны рублёў. Мы аказваем каля 50 дадатковых платных паслуг. Асноўныя з іх — чатыры: капіраванне фрагментаў дакументаў, іх запіс на электронныя носыбіты, любая раздрукоўка — каляровая, манахромная, з фотаздымкамі, на паперы рознай шчыльнасці, пошук інфармацыі ў Сеціве па запых карыстальнікаў. Самі складаем метадычныя матэ-

■ Замест рэзюмэ

...Ведаецца, мы сёння бурчым, што, маўляў, жыццё даражэ... Але ёсць тыя, хто, не зважаючы ні на што, шчыра робіць сваю справу. Можна, вядома, памяняць прафесію, атрымліваць нават на неўлюбёнай працы больш высокі заробак, але існуе ж пакліканне, адчуванне асабістай адказнасці за тое, што адбываецца цяпер, і тое, што мае адбывацца заўтра. Работнікі ўстаноў культуры, па маім перакананні, менавіта такія. Даруйце за банальную сентэнцыю, але менавіта ад іх у шэрагу з іншымі прафесіяналамі сумежных галін залежыць тое, наколькі інтэлектуальна багатым акажацца новае пакаленне беларусаў. І лічбамі, выключна фінансавымі выкладкамі іхнюю працу, іхнюю аддачу не вымераць. Але сёе-тое растлумачыць, сакцэнтаваць, канешне ж, можна.

Зрэшты, я і сваё пакаленне з рахункаў не скідваю ні ў якім разе. Мы ж з вамі яшчэ о-го-го колькі ўсяго карыснага здзейсніць здолем, узброеныя ведамі, любоўю да сваёй краіны, да яе гісторыі, да яе культуры! Праўда ж?..

Першы этап конкурсу скончыўся падвядзеннем вынікаў і ўзнагароджаннем пераможцаў. Старшыня журы — начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Касцюковіцкага райвыканкама Святлана Старавайтава падзякавала ўсім удзельнікам за падораны добры настрой, пажадала поспеху ў імкненні да вышэйшых мэт. Канкурсанты атрымалі дыпламы і прызы.

Па рашэнні журы раён на абласным этапе ў намінацыі "Эстрадны спеў" будзе прадстаўляць гурт "Цуд-раніца". Таксама пучэйкі ў абласны этап атрымалі: Лізавета Шаханавы, Наталля Дзіроўская, у намінацыях "Фатаграфія" і "Жывапіс" — Аляксей Жарыкаў ды Алёся Галкоўская. Пераможцаў чакае вялікая і адказная работа — падрыхтоўка да абласнога, а калі пашанцуе, то і да рэспубліканскага, этапу конкурсу. Застаецца пажадаць маладым талентам поспехаў і стараннасці! Усе "хварэюць" за іх і спадзяюцца, што наступная зорка, якая ўздыдзе над Беларуссю, будзе родам з Касцюковіцкага краю...

Наталля ДРОБЫШАВА, намеснік дырэктара Цэнтралізаванай клубнай сістэмы Касцюковіцкага раёна
На здымку: гурт "Цуд-раніца". Фота Людмілы СМАЛЯКОВАЙ

Што ў скарбонцы?

Дырэктар Лепельскага дома рамёстваў Алена Барадзейка паведаміла "К", што 12 снежня ў Лепелі прайшла абласная навукова-практычная канферэнцыя "Народны тэкстыль і адзенне Віцебшчыны".

Як вядома, менавіта Віцебшчына ў свой час абрала прыярытэтным кірункам развіцця традыцыйнага мастацтва арганізацыю дамоў рамёстваў у кожным з раёнаў. Таму такія тэматычныя канферэнцыі даўно ўвайшлі ў лік завяздзёнак.

Гэтым разам майстроў-рамеснікаў Віцебшчыны сабраў і сустрэў Лепель. У канферэнц-зале мясцовага райвыканкама прайшлі паясджэнні, прысвечаныя абранай

тэме. Народны тэкстыль — адзін з профіляў дзейнасці Лепельскага РДР, пры якім даўно і плённа дзейнічае народны клуб народных майстроў і мастакоў "Скарбонка". Таму ягонае творчае прэзентацыя стала арганічнай часткай навукова-практычнай канферэнцыі.

Апрача работнікаў культуры і майстроў-рамеснікаў Віцебшчыны, у мерапрыемстве бралі ўдзел і аўтарытэтыныя беларускія навукоўцы, дактары мастацтвазнаўства: загадчык кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага

мастацтва БДУКіМ Рыгор Шаўра і старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўген Сахута.

Работа была прадоўжана ў Лепельскім РДР. У фае ўстановы працавала выстаўка, што прадставіла традыцыйны тэкстыль і нацыянальныя строі з усёй Віцебшчыны. Лепельскі досвед стаў аб'ектам скрупулёзнага вывучэння творчасці майстроў з іншых рэгіёнаў вобласці.

У канцэртнай зале мясцовай ДШМ было зладжана свята фальклору "Матчыны кросны".

ЛЕПЕЛЬ



М.Палачыч. "Слімак-гратэск II". 2012 г.

Гратэскі Палачыча

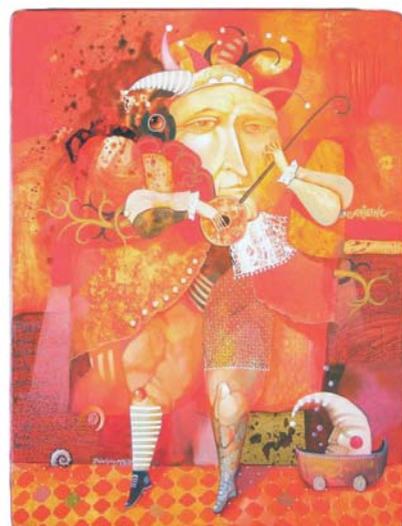
Гродзенская галерэя "У Майстра" адкрыла жыхарам горада брэсцкага майстра гратэску Міраўлада Палачыча ў рамках яго персональнай выстаўкі пад назвай "Гратэскі".

У экспазіцыі — 36 работ, што адмыслова рыхтаваліся для гэтай галерэі. Самі творы, па словах аўтара, уяўляюць з сябе вялікую колькасць сімвалаў і алегорый. Міраўлад кажа, што стыль у форме гратэску ён бярэ з твораў старажытных майстроў.

Наведвальнікі кажучы, што, трапіўшы на выстаўку Палачыча, яны нібыта апынуліся ў казцы "Аліса ў Краіне цудаў" Льюіса Кэрала. Большасць работ гэтай экспазіцыі — з прыватных калекцый, і выкананы яны ў тэхніцы шматслойнага алейнага жывапісу па аналогу ляўкасу на драўляных панэлях.

Палачыч адзначае, што назва выстаўкі — не выпадковая: менавіта такое мастацкае разуменне і ўяўленне найлепш адлюстроўвае вобраз мыслення, у якім аўтар хоча рэалізоўвацца як мастак.

Сяргей АПАНОВІЧ
Гродна



М.Палачыч. "Антуан". 2013 г.

Фестываль



“Градус суперажывання” беларускім танцам

14 снежня ў Мінску ўпершыню прайшоў конкурс беларускіх танцаў “Мяцеліца”, які сабраў амаль 80 удзельнікаў з усёй краіны. Танцавальныя пары былі аматарскімі. Конкурс уяўляў з сябе творчае спаборніцтва непасрэдных носьбітаў нацыянальных традыцый і тых, хто далучыўся да іх зноў.

Зала Палаца мастацтва на некаторы час ператварылася ў танцпляцоўку з вольным уваходам. Прычым журы сядзела — на сцэне, удзельнікі ж танчылі проста ў партэры, перад радамі крэслаў. І такія “несцэнічныя” танцы яшчэ больш ядналі публіку ды канкурсантаў. Трэба было бачыць, як пільна сачылі глядачы і самі танцоры за ўсім, што там адбывалася, які папраўдзе святочны настрой ды ўтульная “сямейная” атмасфера панавалі на працягу ўсяго дня! “Градус суперажывання” адпавядаў самым “крутым” тэлешоу. Як і там, адзнакі выстаўляліся адразу пасля кожнага выступлення, калі журы адначасова назірала за некалькімі парамі. Усяго трэба было паказаць дзесяць розных танцаў, прадэманстраваць не толькі “навучанасць”, але і ўменне імправізаваць, не губляючы пачуцця ансамбля. Пераможцамі ў розных узроставых групах сталі (пачынаючы са старэйшай, якая папраўдзе задавала тон): Уладзімір Семянцік і Таццяна Яроміна з Капаткевічаў Петрыкаўскага раёна, мінчане Уладзіслаў Пінязік і Надзея Авіноўская, Андрэй Якубецкі і Юлія Літвінава.

— Доўгі час мяне турбаваў, — кажа галоўны ініцыятар правядзення і член журы “Мяцеліцы”, этнахарэограф, даследчык беларускай народнай танцавальнай культуры Мікалай Козенка, — што апошнія



Быў Мінск убаку, цяпер — у “Мяцеліцы”

гадоў трыццаць Мінск стаіць убаку ад астатняй Беларусі, дзе “на месцах” ладзяцца карагоды, сольныя, парныя танцы. На конкурс з’ехаліся прадстаўнікі ўсіх рэгіёнаў, і ўжо само правядзенне свята стала майстар-класам для ўдзельнікаў. Уласна ж для майстар-класа, дзе навучалі ўсіх ахвотных, была абрана “Мяцеліца”, што дала назву і ўсяму фестывалю, — для больш шырокага распаўсюджвання гэтага танца. Колькі часу таму я праводзіў майстар-класы ў Санкт-Пецярбургу, там вельмі зацікавіліся нашым конкурсам. Паглядзець яго прыехала цэлая “каманда” расійскіх харэографіў — каля дваццаці чалавек. Ведаеце, што яны мне казалі? “Вы знайшлі лекі ад СНІДу”. Бо народныя танцы — гэта сама псіхалогія адносінаў: да жанчыны, да радзімы, да свайго роду і спадчыны. Спадзяюся, узрушылі мы і нашу грамадскасць. Бо хочацца, каб моладзь пазбаўлялася комплексаў і — карагодзіла!..

— Гэты праект папраўдзе ўнікальны, — адзначае дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва, член журы конкурсу Любоў Сівурава. — Па развіцці народных танцаў у нашым побыце, у распаўсюджванні і папулярнасці гэтай культуры сярод насельніцтва мы, на жаль, адстаём ад суседзяў. У той жа Прыбалтыцы, у іншых еўрапейскіх краінах, нават на Кіпры — паўсюль практычна кожны умее танчыць народныя танцы, якія сталі часткай янонага жыцця. Там танцоўцы і сем’ямі, і сяброўскім колам, паўсюль і заўсёды. У нас жа падобны рух яшчэ толькі пачынаецца, але моладзь да яго цягнецца, з’яўляюцца спробы ладзіць тыя ж этнадыскатэкі — вельмі, падкрэслію, распаўсюджвання на Захадзе. Сапраўды, ужо вырасла пакаленне, якое хоча і можа далучацца да нацыянальнай культуры, у моладзі ёсць дзе і ў каго павучыцца: у тым жа Мінску летась была адкрыта

Школа традыцыйных мастацтваў фальклорнага гурта “GUDA”.

Чаму конкурс, а не, прыкладам, фестываль? На маю думку, гэтая форма найлепшым чынам адпавядае народнай культуры, дзе ў танцах ёсць імкненне паспаборнічаць. А тое, што танчылі не на сцэне, яшчэ больш набліжала спаборніцтва да яго фальклорных правобразяў. Паказальна і тое, што ініцыятыва ў правядзенні свята зыходзіла ад танцораў: яны ўвесь час п’яталіся, калі ж у нас пройдзе конкурс ці штосьці падобнае. Арганізацыйны бок быў на найвышэйшым узроўні. Прадугледзелі нават пірагі з гарбатай!..

Адзначу і вельмі высокі ўзровень конкурсу. Ва ўсіх пар былі добра адпрацаваны рухі, таму больш увагі даводзілася звяртаць на тое, ці склаўся паміж танцорамі сапраўдны дует, ці ўмее пара імправізаваць, падкрэсліваць ды выяўляць характар танца, бо ў той жа падэспані нельга мітусіцца, як у польцы. А галоўнае, ці ўмеюць яны выпраменьваць энергію, адчуваць шчасце, драйв — усё тое, што называецца “жыць танцам”. Апошня “дэталь”, падкрэслію, — бадай, самая важная. Я ўпэўнена, што далучэнне моладзі да народных танцаў можа шмат што змяніць у самой

Краснаполле — адзін з рэгіёнаў, аддаленых і ад сталіцы, і ад абласнога цэнтра. Яшчэ адна “доўгатэрміновая” асаблівасць яго ў тым, што пэўная частка земляў знаходзіцца ў зоне радыяцыйнага забруджвання. Тым не менш, культура мясцовая — адна з яркіх не толькі на Магілёўшчыне. “К” неаднаразова пісала і пра аматарскі тэатр, адзін з найстарэйшых у рэспубліцы, і пра творчыя магчымасці маладзёжнага цэнтра “Міраж”, якім зайздросцяць у іншых раёнах.

Стратэгія начальніка аддзела

Сакрэт замкнёнага кола



Алена РАМАНЕНКА, Краснапольскі райвыканкам:

— Я, як, напэўна, і многія, усе праблемы падзяляю на лакальныя, што датычацца толькі культуры Краснапольшчыны, і на характэрныя для ўсіх рэгіёнаў Беларусі. Дык вось, спачатку — пра лакальныя. Найпершая задача, у тым ліку і перспектыўная, — капітальны рамонт гісторыка-этнаграфічнага музея. Распачалі мы работы ў 2009 годзе. Былі праблемы з фінансаваннем, але летась мільярд рублёў паступіў. Лічу, што ўкпалі грошы добра: замянілі дах, вокны... Сёлета работы зноў прыпыніліся. А будынак патрабуе і вонкавых змен, не кажучы ўжо пра мастацкую мадэрнізацыю. Але ў наступным годзе фінансаванне, як абяцаюць, будзе прадоўжана. І гэта радуе, бо ўстанова размешчана ў цэнтры горада, фонд — вялікі, калектыў пастаянна працуе над яго папаўненнем ды захаванасцю!..

Прыехала нядаўна з семінара, на якім кантактавала з калегамі. Усе яны ў адзін голас кажуць вось пра што: тыпавыя палажэнні пра дзейнасць аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі ў кожным рэгіёне Беларусі — розныя, а значыць, розныя і службовыя абавязкі ды інструкцыі супрацоўнікаў новай структуры.

Далей. Ідзе паўсюдная аптымізацыя ўстаноў культуры, якія набываюць статус юрыдычных асоб. Хвалюе тое, што гэты статус не вызначаны для бухгалтэрыі і гаспадарчых груп. Здавен яны працавалі пры аддзелах, і працавалі з высокай аддачай. Да прыкладу, наша гаспадарчая група трымае ў полі зроку аграгарадкі, на рамонце мясцовых устаноў культуры пастаянна эканоміць шмат дзяржаўных сродкаў. А бухгалтэрыя таксама стане юрасобай? Ці такія структуры з’яўца ў кожнай з устаноў, што займела такі статус? Я асабіста вельмі сумняваюся ў эфектыўнасці работы бухгалтэрыі пры такой раз’яднанасці... Не буду доўга спыняцца на неабходнасці новага штатнага раскладу. “К” пра гэта шмат пісала ўжо.

Для ДШМ не хапае настаўніка-харэографа. У Магілёўскім мастацкім каледжы кажуць: “Вы падрыхтуйце свайго навучэнца, каб ён да нас паступіў і харэографам да вас вярнуўся”. А як мы яго падрыхтуем, калі ў нас харэографіў няма?

А вось з выкананнем плана платных паслуг — праблем аніякіх. Мы яго выконваем цяпер у рэальных цэнах. Тым не менш, імкнёмся разнастаіць віды паслуг і адпаведна — павялічыць суму пазабюджэту, бо паўтары стаўкі ўтрымліваем менавіта за кошт гэтых сродкаў. Шмат, як вы ведаеце, ідзе і на аплату камунальных паслуг.

Пра кадры. Стараемся праводзіць маштабную прафарыентацыю. Не заўжды ўсе атрымліваецца, бо нашымі заробкамі зацікавіць цяжка. Але дзеці пасля ДШМ паступаюць па профілі. Сёлета да нас вярнуўся малады спецыяліст, родам з Краснапольшчыны, які скончыў БДУКІМ. Вышэйшую адукацыю атрымлівае і рэжысёр нашага аматарскага тэатра, які адзначыў нядаўна 95-годдзе. Дарэчы, правялі трэці тэатральны фестываль!..

Дык вось, агульнарэспубліканская праблема, звязаная з замацаваннем маладых спецыялістаў. Для іх не прадугледжана браніраванае сацыяльнае жыллё. Хутка ў ДШМ прыедуць на працу харавік і трубач. Ці надоўга затрымаюцца? Значыць, разлічваць можна толькі на кадры, якія ў раёне нарадзіліся і маюць тут жыллё. У выніку для ДШМ не хапае настаўніка-харэографа. Не, мы замаўляем спецыялістаў. У Магілёўскім мастацкім каледжы кажуць: “Вы падрыхтуйце свайго навучэнца, каб ён да нас паступіў і харэографам да вас вярнуўся”. А як мы яго падрыхтуем, калі ў нас харэографіў няма? Замкнёнае кола, якое трэба неадкладна разрываць.

псіхалогі юнакоў і дзяўчат. Тут, хочаш ці не, весці (ва ўсіх сэнсах слова) павінен мужчына. А якое ўзаемаразуменне патрабуецца! Танец — гэта партнёрства, сяброўства, знаёмства, непасрэдны дотык, позірк “вочы ў вочы”. Невыпадкова нашымі продкамі былі прыдуманы танцы, дзе партнёры ўвесь час змяняюцца. Гэта значыць, што ўсяго за адзін такі танец можна перазнаёміцца адразу з усімі, хто прыйшоў на вечарыну, і праз дотык-позірк атрымаць дакладную энергетычную інфармацыю аб кожным з партнёраў. Гэта вам не інтэрнэт-знаёмства, тут не сваеахота за псеўданімам і прыдуманымі гісторыямі! Вядома, адным такім конкурсам праблему распаўсюджвання нацыянальнай танцавальнай культуры не вырашыць — павінна быць праграма, скіраваная менавіта на побытавыя формы, прыдатныя для ўсіх і кожнага. Толькі так, праз штодзённы побыт, нацыянальнае мастацтва можа стаць не проста брэндам для паказу замежным гасцям, а — неад’емнай часткай нашага жыцця!..

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Таццяны МАРМЫШ
і Мікалая КОЗЕНКІ

Калі за кафедрай кнігавыдачы пуста — бібліятэкар страціць у заробку

На факультэце інфармацыйна-дакументных камунікацый БДУКІМ 10 — 11 снежня майстар-класы для бібліятэкараў (заўтрашніх і сённяшніх) дала Олія ДРЭШЭР. Чалавек яна — унікальны. Кіруе ў Татарстане адной з буйных медыцынскіх бібліятэк. Апроч таго, Олія Мікалаеўна — знаны спецыяліст у галіне менеджменту бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці, загадчык кафедры дакументазнаўства Казанскага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, доктар педагагічных навук, прафесар, ганаровы работнік культуры Рэспублікі Татарстан, лаўрэат прэміі Урада Расійскай Федэрацыі ў галіне адукацыі. На майстар-класах, якія наведваў і карэспандэнт "К", вялася гаворка пра сучасныя патрабаванні да бібліятэк, пра стратэгіі пераўтварэння ўстаноў на падставе менеджменту якасці...



Юлія ДРЭШЭР, загадчык кафедры дакументазнаўства Казанскага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (Расія)

Ведамасную і публічную — не параўнаць!

— Мы распісалі і задакументавалі ўсе ўнутрыбібліятэчныя працэсы, прызначылі адказных за іх выкананне. Новы спецыяліст знаёміцца з рабочымі інструкцыямі і адразу ўключаецца самастойна ў працу. Гэта вельмі важна, бо да нас на працу прыходзяць педагогі, сацыяльныя работнікі, бо кадры састарэлі, а моладзь не вельмі жадае звязваць жыццё з бібліятэчнай справай.

Стымулюем любую творчую ініцыятыву. Бібліятэкары, пачынаючы мысліць крэатыўна, прапануюць самыя розныя ўдасканаленыя працэсы. Гэта — таксама вынік здаровай канкурэнцыі. А менеджмент бывае яшчэ і інавацыйным. Да прыкладу, мы заснавалі каардынацыйны савет па якасці. Такім чынам, была створана новая мадэль праходжання дакументазвароту. Мы яе ўкаранілі ў сваёй бібліятэцы. Тое ж датычыцца нашага сайта, якасці электронных дакументаў,

Бібліятэчныя менеджары павінны асвоіць новыя падыходы да планавання і фінансавання, яны мусяць ведаць, колькі і для чаго ўстанова заробіць на платных паслугах. Стратэгію развіцця таксама неабходна распрацоўваць зыходзячы з задач ды місій (сэнс і філасофія існавання) установы. У тэхнічнай бібліятэцы яны — адны, у публічнай — іншыя. Статус вызначае стратэгічныя і тактычныя задачы.

На сляе — таксама крэатыўшчыкі!

— Вучыць спецыялістаў неабходна пастаянна. Рэспубліканскі медыцынскі бібліятэчна-інфармацыйны цэнтр толькі для супрацоўнікаў бібліятэк-філіялаў ладзіць цягам года чатырохразовае навучанне. Урэшце, якасць паслуг залежыць не столькі ад памеру дзяржаўнага фінансавання ўстановы, колькі ад прафесійнай падрыхтаванасці, сумленнасці і неабякавасці бібліятэчнага работніка.

Уся справа — у руху

— У нашай сённяшняй справе галоўны вектар развіцця звязаны з рухам да інфармацыйнага грамадства, да адкрытай бібліятэкі, якая здольная задаволіць разнастайныя (наўныя і мяркуемыя) інфармацыйныя патрэбы пры максімальна высокай якасці. Што такое адкрытая ўстанова культуры? Справа ў тым, што бібліятэкі ў нас становяцца аўтаномнымі, таму любая іх справаздачнасць (у тым ліку фінансавая) павінна ўтрымлівацца на сайце. Абавязковай напрыканцы года з'яўляецца і публікацыя гэтай справаздачнасці ў СМІ. Словам, адкрытая — значыць празрыстая. Таму мы цудоўна ведаем, якімі фінансавымі рэсурсамі валодаюць нашы калегі.

Цяпер — пра філасофію якасці. Сертыфікаваны паслугі, інфармацыйна-бібліяграфічны прадукт. Але падрыхтоўчы працэс быў няпростым. Укараненне сістэмы менеджменту якасці — шлях у адзін бок, і вяртанне да старых метадаў працы ён не прадугледжвае. Канчатковая мэта якая? Каб чытач прыходзіў зноў і зноў. Значыць, трэба не проста даць яму кнігу, а — прапанаваць пашыраны пошук і прэзентаваць абсалютна ўсё, што звязана з яго сённяшнімі запатрабаваннямі.

Асноўныя прынцыпы менеджменту якасці: усведамленне ўсімі бібліятэчнымі супрацоўнікамі таго, што якасць абслугоўвання — задача ўсеагульная; прыняцце навукова абгрунтаваных рашэнняў пры ўмове аналізу поўнай і аб'ектыўнай інфармацыі, апрацаванай па сучаснай метадыцы: ад-

Менеджмент якасці: старое не прадугледжваецца

Асноўны прынцып менеджменту якасці: усведамленне ўсімі бібліятэчнымі супрацоўнікамі таго, што якасць абслугоўвання — задача ўсеагульная. Прынцып "Ідзі і выконвай!" — не праходзіць. Кіраўніку самому трэба ўключацца ў працэс, падказваць ды дапамагаць. Калі сістэма не працуе, вінаваты кіраўнік.

мова ад аўтарызаванага метаду кіравання. Прынцып "Ідзі і выконвай!" — не праходзіць. Кіраўніку самому трэба ўключацца ў працэс, падказваць ды дапамагаць. Калі сістэма не працуе, вінаваты кіраўнік. Якасць — гэта выключэнне дублетных функцый, якія выконваюць розныя аддзелы, арганізацыя аптымальнага дакументазвароту, камфортнасць працы кожнага з калег. Дарэчы, у кожнага — свой рэйтынг эфектыўнай дзейнасці. Сістэму рэйтынгаў кожная ўстанова выбірае сама, зацвярджае ў вышэйстаячага кіраўніцтва і стандартызуе. Добра вядомы рэйтынг і па ўстановах у цэлым. Канкурэнцыя — самая здаровая. У медыцынскай бібліятэцы мы ўкаранілі сістэму якасці. Міністэрства фінансаў выдаткавала нам штомесячную надбаўку да заробтнай платы.

У Японіі і ЗША існуюць нацыянальныя прэміі для стымуляцыі якасці. У Расіі наогул такая была заснавана ў 1996 годзе, у Рэспубліцы Татарстан — у 2004-м. Тры гады таму наша бібліятэка стала лаўрэатам такой прэміі, увайшла ў пералік наймацнейшых устаноў не толькі рэспублікі, але і ўсёй федэрацыі.

якія не трэба множыць. Але гэта інавацыя для, так бы мовіць, унутранага карыстання. Любая публічная ўстанова істотна адрозніваецца ад нашай, медыцынскай. У публічнай інавацыі звязаны, натуральна, і з арганізацыяй культурна-масавых мерапрыемстваў...

У нас таксама ідзе працэс аптымізацыі. Ведамасныя бібліятэкі (для сляпых, тэхнічныя, медыцынскія, прафсаюзныя) перадаюцца арганізацыям кіравання культурай. Узмацнілася каардынацыя дзейнасці ўстаноў. А ёсць яшчэ і рэарганізацыя, перапрафіляванне, рэструктурызацыя. Пры гэтым удакладняецца прававы статус для арганізацыі бюджэтных адлічэнняў. Менавіта пад час гэтага хваравітага працэсу мы і страцілі пэўную частку кваліфікаваных работнікаў...

Пералік сваіх бібліятэчных паслуг (платных і бясплатных) мы таксама змяшчаем у СМІ (дарэчы, гадавы пазабюджэтны план для нашай установы — тры мільёны расійскіх рублёў), каб папярэдзіць судовыя разборы ў дачыненні да таго, што мы не аказалі чытачу тую або іншую паслугу. Калі яе няма ў пераліку, якія могуць быць скаргі.

У сувязі з гэтым, не магу не назваць асноўную прычыну няякаснай работы пэўных нашых бібліятэчных устаноў. Звязана яна найперш з несвоечасовасцю абслугоўвання чытача: няма за кафедрай кнігавыдачы бібліятэкара (пайшоў, да прыкладу, кавы папіць) — у такім выпадку ён недаатрымае ў плане прэміі. А кантроль тут — надзвычай жорсткі...

Паколькі я з'яўляюся экспертам якасці, то часта наведваю і публічныя бібліятэкі. Установа Югры (побач з Сургутам), Санкт-Пецярбургская публічная бібліятэка імя Маякоўскага, Чувашская юнацкая, Пскоўская абласная ўніверсальная — лаўрэаты згаданых прэміяў якасці.

Але і сельскія публічныя ўстановы не адстаюць. Бібліятэка пад Заімскам атрымала прэстыжную прэмію Міжнароднай федэрацыі бібліятэчных асацыяцый і ўстаноў IFLA за тое, што стварыла ў свой час ўмовы для таго, каб чытачамі сталі літаральна ўсе жыхары сля. Чалавек тут атрымлівае фармуляр з нараджэння, і толькі смерць абрывае чытацкі стаж...

Занатаваў Яўген РАГІН

Рэйтынг ідэй з internet-прасторы

Адпачыць з мультфільмам



Уладзімір РАДЗІВІЛАЎ, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, Дзед Мароз на Галоўнай ёлцы краіны

■ 1. Падзеі

Інтэрнэт не займае нейкае асаблівае месца ў маім жыцці. Стаўлюся да яго спакойна і карыстаюся ім не так часта. Але ў некаторых момантах ён вельмі дарэчы. Напрыклад, калі бываю на гастролях, не паспяваю адсочваць навіны, але па прыездзе дамоў чытаю электронныя версіі айчынных выданняў. Цікаваць музычныя і культурныя падзеі наогул, а таксама спартыўныя навіны. Сачу таксама і за публікацыямі пра маіх калег або маскоўскіх сяброў. Але Інтэрнэт зручны толькі для хуткага азнамлення з тэкстамі СМІ. Для сапраўднага ж чытання, такога, якога патрабуе добрая літаратура, лічу, манітор не пасуе — тут неабходна "жывая" кніга ў руцэ.

■ 2. Праца

Сцэнарый для Ёлкі шукаць у Інтэрнэце няма неабходнасці. У нас ёсць свае выдатныя рэжысёры — тыя ж Вячаслаў Панін, Улада Арцюкоўская, — якія ствараюць добрыя праграмы. Але на прасторы Сеціва, безумоўна, — маса інфармацыі па гэтай тэме. Памятаю, яшчэ калі быў студэнтам Універсітэта культуры і мастацтваў, каб падрыхтаваць заданне, звязанае са стварэннем сцэнарыя, трэба было пра гэта пачытаць, знайсці прыклады яго выканання, — тады звяртаўся да пошковага. Зараз жа, студэнты расказвалі, амаль усё можна знайсці ў Інтэрнэце, таму для падрыхтоўкі рэфератаў ці выдатнай здачы іспыту нават не трэба заседжвацца ў бібліятэках...

■ 3. Адпачынак

Самае цікавае і любімае для мяне ў Інтэрнэце — мультфільмы. Пасля гастролей, стомлены, уключаю дома мультфільм — і адпачываю. Пасля прагляду заўсёды насычаешся пазітывам і на душы становіцца светла. Нельга недаацэньваць гэты жанр: дарослыя знойдуць тут шмат цікавага, а гадоўнае — душэўнага. Апошняя стужка, якую паглядзеў, была пра Ката ў ботах. Люблю пераглядаць старыя серыі "Машы і Мядзведзь", а з айчыннага — выдатны мультфільм "Воўк і ліса", агучаны нашымі акцэрамі на беларускай мове.

■ 4. Сваё

Сваёй старонкі ў мяне няма, але тыя, хто цікавіцца маёй дзейнасцю, могуць даведацца пра яе на сайце Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Я акцёр, для мяне на першым месцы заўсёды будуць менавіта жывыя стасункі, узаемаабмен энергетыкай з суразмоўцам. Аднак актыўна карыстаюся электроннай скрыняй для таго, каб кантактаваць з сябрамі ў Сочы і Анапе, акрамя таго, атрымліваю шмат лістоў, сярод якіх, напрыклад, — спасылкі на публікацыі пра мяне. У такім варыянце Сеціва — зручная і незамысловатая рэч, асабліва для чалавека, у якога ўвесь час распісаны па хвілінах.

■ 5. Думкі

Інтэрнэт — гэта "хвароба" XXI стагоддзя з пазітыўнымі, на першы погляд, "сімптомамі". У Сеціве можна знайсці ўсё, што пажадаеце, але яно забірае надта шмат часу: сеў пачытаць нешта цікавае — і, як кажуць, ноч знікла. Людзі хутка забудуцца, як у бібліятэцы хадзіць, як знаёміцца ў рэальным свеце, і гэта — сумна. Цяпер ужо знікае неабходнасць выходзіць з дому, наведваць кінатэатры, сустракацца з сябрамі — мы пазбаўляемся чагосьці вельмі важнага, духоўнага, бо калі ўсё можна зрабіць націсканнем адной кнопкі, неабходнасць канструяваць уласную асобу адпадае. Таму ўсімі выгодамі Інтэрнэту трэба карыстацца ў меру — і тады гэта будзе карысна і добра.

Занатавала Вольга НАВІЦКАЯ

Прасніца — маленькі прадмет, які нагадвае колца. Здаецца, пра што яна можа расказаць? Але першае ўражанне падманлівае. Менавіта з гэтым прадметам на працягу многіх тысячагоддзяў быў звязаны галоўны жаночы занятка — прадзенне.



Пра што распаўялі прасніцы старажытнага Бярэсця

Прадзенне з неаліту

Найстаражытнім і найпростым прыстасаваннем для вытворчасці пражы быў ручны калаўрот. Перад пачаткам працы расчасаную воўну, ільняное ці канаплянае валакно прымацоўвала майстрыха да свайго калаўрота. А потым выцягвала з кудзелі левай рукой некалькі валокнаў, скручвала іх у нітку і далучала да верацяна, на якое насаджвала прасніцу. Верацяно разам з прыкручаным да яго пачаткам ніткі прыводзіла правай рукой у хуткае кручэнне і адразу адпускала. Павіснўшы ў паветры, яно працягвала круціцца, паступова выцягваючы і намотваючы нітку. Прасніца служыла для таго, каб узмацніць і захаваць кручэнне, якое інакш спынілася б праз некалькі імгненняў. Калі нітка становілася дастаткова доўгай, майстрыха намотвала яе на верацяно, а прасніца не давала клубку, што павялічвалася, саслізнуць.

Прасніца вядомая яшчэ з эпохі позняга неаліту (35 — 10 тысяч гадоў таму). Першапачаткова іх рабілі з гліны. Скруціўшы і спляскаўшы з гліны шарык, у ім па цэнтры пратыкалі круглую адтуліну. Потым гліняную прасніцу абпальвалі ў вогнішчы, пазней у печы — і гліна рабілася цвёрдай, як камень. Такая прасніца магла служыць стагоддзі. Пазней, у X — XIII стагоддзях, прасніцы выраблялі з ружовага сланцу, які часцей за ўсё называюць шыферам. Ён здабываўся

паблізу Оўручы на Валыні. Месцы яго залежаў былі абмежаваны невялікім раёнам міжрэчча Вужа і Убарці. Оўруцкія майстэрні цягнуліся на 20 кіламетраў, змяшчаючыся ля яроў, багатых выходамі ружовага шыферу. У каменьяломнях высякалі вялікі блок шыферу і распілоўвалі яго на плоскія пліты. Пліты адвозілі ў гарады — Оўруч або Кіеў, і там майстры-каменярэзы высвідроўвалі прасніцы. Важлікі яны ў сярэднім калі 16 г, вышыню мелі ад 4 да 12 мм,

вонкавы дыяметр — ад 10 да 25 мм, дыяметр адтуліны для верацяна быў 6 — 10 мм. Прасніцы выраблялі розных форм: адны былі — як бочакі (бочкападобныя), іншыя — як дзве мініяцюрныя трапецыі, злучаныя асновамі (біканічныя), трэція — як частка акружнасці (сферычныя).

Пад час археалагічных раскопак гарадзішча Бярэсця ў рукі археолагаў вельмі часта траплялі шыферныя прасніцы. Усе яны мелі выдатную захаванасць. Здавалася, што іх,

якія мірна ляжаць у зямлі, амаль не закруцілі адшумелыя над імі стагоддзі. Дэзвесе шыферных прасліц, знойдзеных археолагамі ў Бярэсці ў пластах XI — XIII стагоддзяў, маюць дзве формы: біканічную і бочкападобную.

Вытворчасць шыферных прасліц у Оўручы была разлічана на шырокі збыт. Гандляры, якія набылі партыю прасліц, праязджалі з імі немалы шлях, прадаючы іх у розных землях. Па словах вядомага археолага і гісторыка Арцемія Артыхоўскага, “яны цалкам аднолькавыя ў Кіеве і Уладзіміры, у Ноўгарадзе і Разані, нават у Херсансе, у Крыме і ў Балгарах на Волзе”.

Оўруцкія прасніцы настолькі шанаваліся, што ўладальніцы на іх прадропвалі асабістыя пазнакі, а пасля распаўсюджвання пісьменства — падпісвалі свае імёны. Ёсць такая прасніца і ў экспазіцыі археалагічнага музея “Бярэсце”. На ёй прадропана літара старажытнаславянскай азбукі — кірыліцы “іже”.

Шыферныя прасніцы часам знаходзілі ў скарбах разам з сярэбранымі зліткамі. Стандартнасць і шматлікасць прасліц дазволілі маскоўскаму археолагу і нумізмату Валянціну Яніну выказаць здагадку, што яны выкарыстоўваліся ў “безманетны перыяд” у якасці... грошай разам з ракавінамі кауры, крышталёвымі і сердалікавымі каралямі, мехам. У XII — XIV стагоддзях для Старажытнай Русі была характэрна практычна поўная адсутнасць у грашовым абарачэнні манет. Такім чынам, шыферная прасніца цалкам магла выконваць ролю манеты. Падрабіць яе было немагчыма, бо радовішча ружовага шыферу ў Оўручы — адзінае ва Усходняй Еўропе. У Кітаі, паводле адной з версій, менавіта прасніцы сталі правобразам першых манет з квадратнай адтулінай.

Знойдзеныя пад час раскопак шыферныя прасніцы могуць дапамагчы археолагам у датаванні археалагічнага помніка. Шыферныя прасніцы існавалі з X стагоддзя. У XI стагоддзі яны ўжо атрымліваюць шырокае распаўсюджанне. Найбольшага росквіту дасягае вытворчасць шыферных прасліц у XII стагоддзі, да канца XII — выбрэх іх крыху памяншаецца і зусім спыняецца з татара-мангольскім нашэццем. У XIII стагоддзі, пад час нашэсця мангола-татараў, Оўруч быў цалкам зруйнаваны, разбураны майстэрні, забіты майстры-каменярэзы... Вытворчасць шыферных прасліц спынілася, і папрадху і зноў вярнулася да гліняных прасліц...

Святлана ШЧЭРБА, загадчык філіяла “Археалагічны музей “Бярэсце” Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея

На пачатку XVIII стагоддзя на землях Беларусі з’явіліся першыя мануфактуры. Збольшага яны належылі магнатам. Найбуйнейшымі ў той час былі мануфактуры Радзівілаў. Так, у першай палове XVIII стагоддзя з ініцыятывы Ганны Катажыны Радзівіл была адкрыта гута ў Налібоках, за тэхнічны ўзор для якой узялі Дрэздэнскую мануфактуру.

Асартымент прадукцыі быў вельмі шырокі: аконнае шкло, шклянкі, кілішкі, бакалы ды іншыя вырабы. Другая паводле часу стварэння гута — Урэцкая, якая пераўзыходзіла па колькасці і якасці прадукцыі ўсе аналагічныя прадпрыемствы Рэчы Паспалітай.

Спачатку тэхнічнае кіраўніцтва на беларускіх шкляных мануфактурах ажыццяўлялі замежныя майстры, галоўным чынам — немцы. Для аздобы шкляных вырабаў скарыстоўваліся разнастайныя тэхнікі гравіроўкі і шліфоўкі. Перавагу аддавалі расліннаму арнаменту ў выглядзе гірлянд, разетак, вянок з кветак ды галінак раслін. Радзейшы — геаметрычны арнамент. Таксама скарыстоўваліся розныя эмблемы,

Артэфакты

Ініцыялы на шкле



ініцыялы гістарычных асоб, гербы магнацкіх фамілій. Іх стварэнне звычайна прымяркоўвалася да юбілейў гістарычных падзей. А часам на шкло наносіўся цэлы сюжэтны малюнак.

Гуты працавалі, як мы сёння казалі б, на імпартазамышчэнне, бо да іх з’яўлення шкляныя вырабы завозілі з-за мяжы.

У экспазіцыі Мірскага замка ёсць шклянка XVIII стагоддзя, вырабленая ў Дрэздэне. Яе можна пабачыць у зале, прысвечанай матэрыяльнай культуры. На ёй ёсць надпіс “F.A.R.P.E.S.”, які расшыфруваецца як “Fridericus Augustus, Rex Poloniae, Elector Saxoniae”. У перакладзе з лацінскай мовы гэта азначае “Фрыдрых Аўгуст, правячы кароль Польшчы, курфюрст Саксоніі”. Такі ж надпіс сустракаецца і на манетах, і на гістарычнай мяжы паміж

Германіяй і Чэшскай Рэспублікай непадалёк ад Обервізентале. Існуе і скарачаны варыянт гэтага надпісу: “F.A.R.P.” — “Fridericus Augustus Rex Poloniae”. У аздобе ёсць лаўровыя гірлянды, карона, два кальцавыя абрамленні. Гаворка ідзе пра Фрыдрых Аўгуста Моцнага (1670 — 1733 гг.).

Маючы патрэбу ў грошах, асабліва пад час абвастрэння барацьбы за польскую карону, Аўгуст Моцны даў прытулак шматлікім алхімікам і авантюрыстам, якія абяцалі здабыць золата з ртуты. Пры саксонскім двары алхімік Ёган Бётгер першым у Еўропе замест золата зрабіў фарфор. У 1710 годзе па загадзе Аўгуста былі заснаваны фарфоравыя мануфактуры ў Мэйсэне і Дрэздэне. Эпоху кіравання Фрыдрыху Аўгуста Моцнага называюць “залатым векам” дынастыі Ветынаў, якія кіравалі ў Сярэдняй Германіі больш як 800 гадоў. Менавіта пры Аўгусте Моцным Саксонія дасягнула эканамічнага і культурнага росквіту. Ён пачаў наню адбудоваць Дрэздэн, які моцна пацярпеў ад пажару 1685 года, маючы на мэце ператварэнне яго ў барочны горад.

Аўгусту Моцнаму Дрэздэн абавязаны з’яўленнем такіх мастацкіх збораў, як Калекцыя фарфору, Манетны кабінет і Фізіка-матэматычны салон. Не дзіва, што дзеля таго, каб паказаць значнасць і ўплыў на эканамічнае ды культурнае развіццё Саксоніі, у першую чаргу — яе сталіцы Дрэздэна, на многія прадметы, у тым ліку на посуд, наносіліся ягоныя ініцыялы. Падобныя калекцыі знаходзяцца ў музеях мастацтваў і рамёстваў у Дрэздэне і князёў Чартарыйскіх у Кракаве.

Юлія БЯЗНОСК, навуковы супрацоўнік музея “Замкавы комплекс “Мір”
На здымках: так ужываўся надпіс “F.A.R.P.E.S.” на манетах і на шкляных вырабах.



“Круглы стол”

Дыялог культур

Інстытут культуры Беларусі стаў пляцоўкай для міжнароднага культурнага дыялога паміж Беларуссю і Ізраілем.

У час падзеі прэзентавалі юбілейны паштовы блок, які пабачыў свет 30 лістапада бягучага года і быў прысвечаны дзесяці Дзяржавы Ізраіль — выхадцам з Беларусі: Іцхаку Шаміру, Залману Шазару, Хаіму Вейцману, Менахему Бегіну і Шымону Перэсу. Філатэлістычную навінку засілі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Ізраіля ў нашай краіне Іосіф Шагал ды рэктар Інстытута культуры Беларусі Канстанцін Рэмішэўскі.

Нагодай для мерапрыемства, арганізаванага Інстытутам культуры Беларусі па ініцыятыве Міністэрства культуры краіны, сталі ўгодкі былога і сучаснага кіраўніка Урада Ізраіля, лаўрэатаў Нобелеўскай прэміі міру — 100-годдзе з дня нараджэння Менахема Бегіна, выхадца з Брэст-Літоўска (сучасны Брэст), і 90-годдзе ўраджэнца Валожыншчыны (мястэчка Вішнева) Шымона Перэса.

Удзельнікі пасяджэння абмеркавалі перспектывы супрацоўніцтва ўстановаў культуры Беларусі ды Ізраіля і далейшага культурнага дыялога. “Да 3 ліпеня 2014-га, да 70-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, плануем пабудаваць на мінскай Яме сцяну з імёнамі Праведнікаў свету — гэта 728 грамадзян Беларусі, якія ратавалі яўрэяў. Іх імёны высечаны ў Іерусаліме на Мемарыяльным комплексе “Яд Вашэм”... Мы хочам, каб і тут ведалі імёны сваіх суадыннікаў, якія, рызыкуючы сваім жыццём, ратавалі яўрэяў. Гэта будзе нашым знакам падзякі”, — адзначыў Іосіф Шагал.

Сярод іншага, доктар філалагічных навук, прафесар Адам Мальдзіс распавёў пра планы па стварэнні даведніка для сайта сусветных супольнасцей, звязаных з Беларуссю, што мае з’явіцца ў лютым наступнага года.

На мерапрыемстве была прадстаўлена кніжная выстаўка, падрыхтаваная Ізраільскім культурным цэнтрам, экспазіцыя ханукальных падсвечнікаў і стэнд “Гонар нацыі”.

Вольга НАВІЦКАЯ

17 чэрвеня 1927-га мастацтвазнаўца, калекцыянер і бібліёграф, “рыцар графічнага вобраза” Павел Эцінгер, той самы, які цягам сямнаццаці гадоў рэгулярна перапісваўся з Маркам Шагалам, у Расійскім таварыстве сяброў кнігі прачытаў даклад пра беларускіх графікаў, і першае месца аддаў Зіновію Гарбаўцу. Потым у лісце да Эцінгера Гарбавец напіша: “...Толькі дзякуючы Вашаму прызнанню і ацэнцы мяне ўпершыню як мастака-гравёра, я атрымаў шэраг магчымасцей, якія не мелі месца раней”. Наступным тры гады Гарбавец падтрымліваў сувязь з гэтым цікавым таварыствам — бібліяфільнай арганізацыяй савецкіх кнігалюбаў, куды ўваходзілі такія знакавыя асобы тых гадоў, як У.Адарукаў, Д.Айзенштат, А.Кажабаткін, А.Сідараў, М.Шчаўкуноў, С.Кара-Мурза; дзе рабілі даклады А.Белы, І.Сяльвінскі, Л.Лявоўнаў, І.Грабар, П.Шчогалеў, Д.Благой. Я бачыў унікальнае выданне таварыства — пушкінскую рэч “Домік у Каломне” з выдатнымі гравюрамі-ілюстрацыямі настаўніка Гарбаўца — Уладзіміра Фаворскага.

(Працяг. Пачатак у № 50.)

Пакінуўшы Віцебск, летам 1929 г. Гарбавец паступае адразу на трэці курс маскоўскага Вышэйшага мастацка-тэхнічнага інстытута (ВХУТЕИН), які ў гэты час з’яўляўся своеасаблівым цэнтрам развіцця савецкага мастацтва ксілаграфіі. Ягонымі настаўнікамі становяцца згаданы Уладзімір Фаворскі, а таксама Павел Паўлінаў, блізкімі сябрамі па інстытуце — Рыгор Тарасевіч і малады Ілья Крычэўскі (абодва амаль землякі — з горада Чарнігава). Зіновію Гарбаўцу, у адрозненне ад іх, завяршыць вучобу не давалося па розных абставінах, але жывая памяць пра тыя гады і вялікіх педагогаў засталася на ўсё жыццё, асабліва — пра Уладзіміра Фаворскага. Хаця, шчыра кажучы, спачатку Фаворскі ставіўся да графікі Гарбаўца даволі скептычна, бо яна ніяк не ўпісвалася ў мастакоўскую канцэпцыю маэстра.

Прафесар Уладзімір Андрэевіч Фаворскі выкладаў у Гарбаўца ўсяго адзін год; потым ён, у маі 1930-га, перайшоў у Паліграфічны інстытут. Аднак яго ўплыў на Гарбаўца быў вялікі, тым больш, што студэнт і потым не страціў творчай сувязі з мэтрам, сустракаючыся з ім у ягонай майстэрні і дома. Так, Гарбавец быў сведкам таго, як нараджаўся ў Фаворскага вобраз Фёдара Дастаеўскага (мабыць, найлепшы партрэт пісьменніка ў гісторыі графічнага мастацтва), а таксама ілюстрацыі да кнігі “Апавяданні пра жывёл” Льва Талстога. Дарэчы, гэтае выданне ў маім дзяцінстве было ці не “настольнай” кніжкай, як пазней і “Слова аб паходзе Ігаравым” у бліскучым афармленні таго ж Уладзіміра Фаворскага...

І калі ў сярэдзіне 1930-х пачалася ідэалагічнае прафесійнае цкаванне былога рэктара ВХУТЕМАСА-ВХУТЕИНА Уладзіміра Фаворскага за “фармалізм”, за “связь з Бухарыным”, за ягоную творчасць, якая “афарбавана мазгавым флэрам, мазгавым вэлюмам” (І.Грабар), Гарбавец заўсёды быў побач з настаўнікам і ніколі яму не здраджваў, у адрозненне, напрыклад, ад такіх буйных асоб таго часу, як А.Краўчанка, В.Бескін, С.Тавасіеў і пераважная большасць акадэмікаў, якія і ў прэсе, і на розных зборышчах проста здэкаваліся з мастака.

Разам з Фаворскім пакінуў ВХУТЕИН і іншы выдатны педагог ды ксілаграф — Павел Паўлінаў, аўтар цудоўных партрэтаў А.Блока, А.Белага, А.Астроўскага, А.Пушкіна, Стэндаля, Гофмана, да якога з вялікім піетэтам таксама ставіўся Гарбавец. Такім чынам, з педагогамі нашаму герою пашанцавала...

Сярод самых блізкіх сяброў Гарбаўца заставаўся віцэбчанін Іван Чарвінка, былы актыўны



З.Гарбавец. "Партрэт І.Фурмана". 1927 г.



З.Гарбавец. Узор экслібрыса. 1926 г.

Маэстра абразной гравюры



З.Гарбавец. "Вадакачка ў Віцебску". 1926 г.

член УНОВИСа, паплечнік Малевіча, Лісіцкага, Суэціна і Ермалаевай, які ў 30-я гады жыў то ў Віцебску, то ў Ленінградзе. У сям’і сына Гарбаўца — І.З. Гарбаўца захоўваюцца лісты Чарвінкі да мастака, датаваныя 1932 — 1934 гг., дзе яскрава апісана вельмі складаная творчая атмосфера таго савецкага часу, а таксама асабістыя перажыванні адрасата на конт лёсу яго былых паплечнікаў па Віцебску, асабліва што датычылася апошняй хваробы К.Малевіча. Вельмі цікавыя факты. Але гэта іншая тэма.

Прыяду толькі чатыры фрагменты тых лістоў Івана Чарвінкі да Гарбаўца. Ад 25 верасня 1932 г.: “...Было б пажадана ведаць, што твае пакуды (пасля пераезду ў Маскву ў

Гарбаўца былі праблемы з квартэрай. — Б.К.) ужо скончыліся, і што ты зараз у спакойным становішчы, і пачаў работу, да якой у цябе вялікая цяга. Цяга гэтая гаворыць за тое, што прыспрыяльных умовах ты многае зробіш для мастацтва, бо энергетычная зарадка твая каласальная...” Ад 19 лістапада 1933 г.: “...Атрымаў твой ліст і гравюру тваёй работы. Гравюра па тэхніцы пакідае добрае ўражанне, і я вельмі рады за цябе, што ты нарэшце атрымаў магчымасць працаваць, і што работай сваёй задаволены...” Ад 7 жніўня 1934 г.: “...Вельмі рады, што ты адпачыў на Украіне і што самаадчуванне тваё нармальнае. Добра і тое, што наведваў магілу бацькі (у Чар-

Зіновій Гарбавец і яго віцебская “сямігодка”

нігаве. — Б.К.) і прывёў яе ў парадак. Вось ты цяпер ізноў у Маскве і зноў за працай. Я ўсё ж чакаў цябе да нас, у Віцебск, і, канешне ж, вельмі пашкадаваў, што не бачыў цябе...”

А вось цікавы фрагмент з ліста “шаноўнаму сябру Зіновію” ад 17 студзеня 1937 года на конт таго, як жыў Віцебск у той перыяд: “...За апошні час цэны на базары вельмі падняліся на ўсе прадукты. Мяса — як рэдкасць ад 8 да 10 рублёў кілаграм. Сметанковае масла — 8 — 9 руб. кавалак (фунт), яйкі — 6 руб. дзясятка, малако — 1 руб. 20 кап. — 1 руб. 40 кап. за літр. Сала зусім няма. Бульба дастаецца з намаганнем, і тое з-пад крысы, бо забаронена да продажу. Чорнага хлеба ў камерцыйных крамах даўно ўжо не выпякаюць. Чэргі распачныя. З газай па-ранейшаму бяда: даюць па адным літры на месяц, і тое толькі па рабочай картачцы. Увогуле, на гэтым фронце — справа дрэнная...”

Цяжка сказаць, колькі гадоў доўжылася гэтая перапіска. Вядома толькі тое, што многія творы Чарвінкі загінулі ў час вайны, а сам мастак памёр у Маскве ад сухотаў у 1947-м. На жаль, яго сёння мала хто ведае...

Так ці інакш, Зіновій Гарбавец, працягваючы і паглыбляючы свае віцебскія пошукі, за кароткі тэрмін дасягнуў у ксілаграфіі такой дасканаласці, майстэрства і адточанасці разца, што яму зайздросцілі нават тагачасныя жывыя класікі гравюры. А пэты і пісьменнікі ішлі да яго чарадой з просьбай зрабіць ім экслібрыс. І ён нікому не адмаўляў. Вось толькі некаторыя яго “заказчыкі”: Я.Купала, У.Лугаўскай, Э.Багрыцкі, Я.Смелякоў, Б.Пастэрнак, М.Бажан, С.Васільеў. А яшчэ па жаданні тых жа У.Лугаўскага і С.Васільева майстра зрабіў ілюстрацыі да іхніх паэм: адпаведна, “Жыццё” і “Ганна Дзянісаўна”...

Усе гэтыя партрэты ў 1933-м у выдавецтве “Советская ли-

тература” былі надрукаваны ў кнізе вядомага літаратурнага крытыка і журналіста, рэдактара “Літаратурной газеты” Аляксея Селіваноўскага “Паэзія і паэты. Крытычныя артыкулы. Гравюры на дрэве Зіновія Гарбаўца”. У красавіку 1938 года ён за быццам бы “ўдзел у контррэвалюцыйнай тэарэтычнай арганізацыі” быў расстраляны на сумна знакамітым падмаскоўным палігоне “Камунарка”... Сёння яго сімвалічны мемарыяльны знак знаходзіцца на Новадзевічых могілках. І хаця ў 1956-м Селіваноўскага рэабілітавалі, гэтая кніга не была перавыдадзена, і зараз знайсці яе вельмі складана. Сярод іншых экслібрысаў Гарбаўца — кніжныя знакі Э.Гальпернага (з адлюстраваннем Нікі Самафракійскай), І.Давыдава (са старажытнарускім храмам) ды іншых сяброў мастака.

Наогул, Гарбавец экслібрысу надаваў вельмі важнае значэнне, лічачы яго ролю ў мастацтве не менш значнай, чым, скажам, графікі вялікіх форм, жывапіснай карціны ці жывапіснага партрэта. І, мабыць, добра ведаў папулярную ў тыя гады оду мастацтвазнаўцы, бібліяфіла і калекцыянера Аляксея Сідарава пад назвай “Пахвала экслібрысу”, якая пачыналася так: “Нет, не больно мечтою маниака, / Прорезывая строчек полумрак, / — Тринадцатым созвездьем зодиака / Над нами ты воздвигнут, Книжный Знак!”.

Якраз у тыя, 1930-я, гады мастак пачынае выкладаць у Маскоўскім рэдакцыйна-выдавецкім тэхнікуме (цяпер — Маскоўскі выдавецка-паліграфічны каледж імя першадрукара Івана Фёдарова), і гэтую дзейнасць ён прадоўжыў і пасля вайны. На выкладчыцкай пасадзе (ён яшчэ паралельна працаваў у выдавецтвах “Искусство” і “Госкультпросветиздат”) мастак пачуваў сябе вельмі камфортна; адчуваў, што прыносіць вялікую карысць маладым графікам, будучым мастацкім рэдактарам ды афарміцелям кніг і часопісаў. Яго любімая фраза была такая: “Навучаючы, я сам вучуся”.

Да таго ж, такая работа не перашкаджала яму займацца творчасцю — улюбёнай разцовай гравюрай. Так, напрыканцы 40-х гадоў Гарбавец, магчыма, пад уплывам графічнага цыкла У.Фаворскага “Вялікія рускія палкаводцы” (1945 г.), стварыў цікавую графічную партрэтную сюіту “Рускія географы і падарожнікі”. Выразнасць ксілаграфічнай мовы, здольнасць выкарыстоўваць ўсю палітру чорна-белай гравюры дазволілі яму стварыць у гэтай серыі глыбокія, вельмі ўдалыя партрэты-характарыстыкі.

У той жа час Зіновій Гарбавец паступова пачаў адыходзіць ад абразной гравюры, каб працаваць на тарцы. Ён беспадстаўна лічыў, што і ў гэтай тэхніцы ў яго могуць быць свае дасягненні. Але, як адзначыў у свой час буйны савецкі мастацтвазнаўца Мікалай Машкоўцаў у кнізе “Искусство Советской Белоруссии” (М. — Л., 1940, стар. 113), “...пераход мастака на тарцовую гравюру прыкметна затармазіў развіццё ягонай творчасці, што назіраецца ў маскоўскіх ксілаграфіях”. Мо і так, але многіх работ Гарбаўца “маскоўскага” перыяду я не бачыў...

Барыс КРЭПАК

Заканчэнне гісторыі — будзе.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ



г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
Выстаўкі:
■ "Случкі паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка 2014 г.
■ Выстаўка трох партрэтаў "Сыны Беларусі".
■ Выстаўка "Перасячэнні і пераемнасць у Маене" — да 6 студзеня 2014 г.
■ Выстаўка "Таямніца ночы" (да 85-годдзя Гаўрылы Вашчанкі) — да 13 студзеня 2014 г.



г. Марініў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ



г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Водбліскі ваеннай славы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.".
Выстаўкі:
■ "На роднай ніве".
■ "Экспануецца ўпершыню" (з паступленняў 2012 — 2013 гг.).

Палацавы ансамбль:

- Выстаўка "L'ensemble" — да 1 лютага 2014 г.

Інфармацыйна-касаваы цэнтр:

- Фотавыстаўка Віталя Раковіча "Ілюстрацыі да гісторыі беларускай" — да 31 студзеня 2014 г.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"



г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка фатаграфій "Свет стары — свет новы".
■ "Высакародны шык будуараў" — да 20 студзеня 2014 г.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА



г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
Выстаўкі:
■ Выстаўка "Пад небам Коласа" — да 9 студзеня 2014 г.
■ Навагодні конкурс для дзяцей "Гуляй, зіма, твая часіна!" — да 14 студзеня 2014 г.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках папараць-кветкі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі

"Дзядзька Янка, добры дзень!"

- Выстаўка "Я вам прынёс напеў зямлі бацькоўскай..."
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ



г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

- Выстаўкі:
■ "Партызанскі лагер" — да 31 снежня.
■ Мастацкая выстаўка "Мінск — ведаць, памятаць, ганарыцца" (да Дня горада Мінска).
■ Выстаўка "Беларусь. Салдаты Перамогі" — да 31 студзеня 2014 г.
■ Фотавыстаўка Мікалая Лапедзіка "Мой родны Мінск, мой лёс, мая надзея" — да 31 снежня.

"Загадкавыя фантазіі мора"

- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- "Упадальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Выдатнае і вечнае" (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).
■ "Класікі беларускага мастацтва".

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- "Свет звяроў Гомельшчыны".

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка "Пераможная восень 1943 г.".
■ На тэрыторыі працуюць пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ



г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".

Выстаўкі:

- "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".
■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.".
■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".
■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".

УВАГА!

ІДЗЕ ПАДПІСКА-2014 НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875 ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВА ХІХ СТ."



г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ



Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

■ "Белая Русь і яе суседзі" (са збору Расійскага этнаграфічнага музея).

- Выстаўка "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
■ Выстаўка "Скарбы Украіны" — да 23 лютага 2014 г.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП



г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка "Дзіва пад мікраскопам".

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ "Дажынкi-2013".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"



г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 5 51 81, 5 31 96, 2 06 02

ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ



г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:
■ Выстаўка калекцыі Джорджыя Форні "Made in Italy" — да 7 студзеня 2014 г.

■ Выстаўка жывапісу "Я памятаю. Я ганаруся!" — да 12 студзеня 2014 г.

■ Выстаўка "Вызвалены Гомель і гамельчане" — да 12 студзеня 2014 г.

■ "Венгерская рапсодыя. Мастакі Сольнака" — да 22 снежня.

■ Выставачны праект "Новае ў археалогіі Гомельшчыны" — да 31 студзеня 2014 г.

■ Выставачны праект "R+Я" — да 10 студзеня 2014 г.

■ "Люблю наш край, старонку гэту..." (памяці мастакоў Беларусі В.К. Цвіркі і В.П. Кароткага) — да 22 снежня.

■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

Выстаўкі:

- Куток жывых экзатычных рэптылій.
■ Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ



г. Гродна, вул. Замкавая, 16. Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

■ "Рэлігія і культура ў Беларусі"

(ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).

■ "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

■ "Пакліканьня" (вобразы святых у мастацтве).

■ "Цуд у Віфлеемскую ноч" (з гісторыі беларускай батлейкі).

ГОМЕЛЬСКИ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ



- Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА



г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Выстаўка "Ад З'езда да З'езда" — да 25 снежня.

■ Выстаўка "Раждзтва Хрыстова" — да 5 снежня.

ГАЛЕРЭЯ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"



г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

■ Фотапраект Вольгі Бубіч "20 жанчын" — да 28 снежня.

■ Выстаўка стыпендыятаў, лаўрэатаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі — да 19 студзеня 2014 г.

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- 21 — "Рамэа і Джульета" С.Пракоф'ева.
■ 21 — "Тэнар супраць басоў".
■ 22 — "Снягурка" М.Рымскага-Корсакава.
■ 24 — "Севільскі цырульнік" Дж.Расіні.
■ 26 — "Травіята" Дж.Вердзі.
■ 27 — "Стварэнне свету" А.Пятрова.
■ 28 — "Шчаўкунок" П.Чайкоўскага.
■ 28 — "Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Беларусі".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7. Тэл./факс: 227 60 81.

- 21 — "Вячэра з прыдуркам" Ф.Вэбера.
■ 22 — "Офіс" І.Лаўзунд.
■ 27, 28 — "TRANSLATIONS" Б.Фрыла.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

- 21 — "Адвечная песня" Янкі Купалы.
■ 21, 22, 27, 28 — "А мне не сорамна!..." Л.Усцінава.
■ 22 — "Дажыць да прэм'еры" М.Рудкоўскага.
■ 24 — "Містар Розыгрыш" С.Кандрашова.
■ 24 — "Дамавічкі" Я.Конева.
■ 26 — "Адэль" Я.Таганова.
■ 26 — "Гісторыя двух сабак" Я.Конева.

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

- 21 — "Граф Люксембург" Ф.Легара.
■ 21 — "Бураціна.ВУ" А.Рыбнікава.

- 22 — "Лятучая мыш" І.Штраўса.
■ 22 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова.
■ 23 — "Аднойчы ў Чыкага" Дж.Стайна, Г.Мілера, Дж.Кандэра і інш.
■ 26 — "Праўдзівая гісторыя паручніка Ржэўскага" У.Баскіна.
■ 26, 28 — "Чароўны гадзіннік, або Хто выратуе Новы год?" А.Атрашкевіч.
■ 27 — "Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.
■ 28 — "Марозка" У.Баскіна.

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 26 — "Піліпка і Ведзьма".

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя: Дзмітрый ФІЛПОВІЧ (адказны сакратар)

Рэдактары аддзелаў: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН

Спецкарэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛІМАЎ, Вольга НАВІЦКАЯ

Загадчык аддзела фоталістаграфіі — Юрый ІВАНОВ

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон-факс: (017) 334 57 41

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2013. Індэкс 63875, 638752 Рознічны кошт 4 500 рублёў.

Наклад 6 811 Падпісана ў друку 20.12.2013 у 16.00 Замова 5506

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Прыёмная: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

